

LAIŠVOJI LIETUVA

Lietuvių laikraštis
Leidžia Lietuvos
Atgimimo Sąjūdis

911 W. 32 St.,
Chicago 8, Ill.
L.Afayette 3-8544

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

Lithuanian Newspaper
Published by Lithuanian
Regeneration Association

911 W. 32 St.,
Chicago 8, Ill.
L.Afayette 3-8544

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

XI metal.

Kaina 10 c.

Ketvirtadienis, spalį (October) 31 d. 1957 m.

Kaina 10 c.

Nr. 21 (321)

LENKIJA ŠIANDIEN

Bronius Rekyva

Šiandieninis gyvenimas Lenkijoje yra nepalyginamai lengvesnis, nei Lietuvoje. Gomulkai perėmus valdžią, gyvenimas žymiai pagerėjo. Lenkija šiandien yra skaitoma kaip valstybė, atsikračiusi tiesioginės Sovietų Sąjungos kontrolės ir "globos" ir tvarkosi panašiais pagrindais, kaip ir Jugoslavijoje Tito. Jei šiandien Lenkija dar priklauso Sovietiniam blokiui, tai tą reikėtų priskaičiuoti dėl jos dabartinės nepatogios teritorinės padėties. Antra priežastis būtų, tai Oderio — Neisės siena. Sovietų Sąjunga tas Lenkijos sienas pripažįsta ir remia, žinoma, kol Gomulka nenuėis per toli, tuo tarpu vakariečiai palaiko Vakarų Vokietijos reikalavimus dėl Vokietijos suvienijimo ir jos reikalaujamų sienų. Tuo būdu, vakariečiai, netiesioginiai, stumia Lenkiją į Sovietų Sąjungos glėbį.

Paskutiniu metu, Tito pareiškimas, kad jis Oderio — Neisės sieną laiko kaip galutinę ir ateities sieną, Vakarų Vokietijoje sukėlė daug triukšmo. Titui buvo patarta nesikišti ne į savo reikalus, nes jis neturįs jokios teisės tuo reikalu pasisakyti, o šias sienas tvarko 4 "didieji". Toliau buvo pranešta, kad Vakarų Vokietija ir toliau mėgins sueti ir tiesioginį kontaktą su Lenkija. Atrodo, kad norima Lenkijai pasiūlyti, po Sovietų Sąjungos nugalėjimo, Lenkijos žemes praplešti į rytus.

Ekonominis gyvenimas yra dar gana sunkus, bet tikimasi pagerėjimo, nes dabar sovietai nebegali savivaliauti, kaip anksčiau, ir už iš Lenkijos išvežamas gėrybes dabar turi mokėti. Darbininkas Lenkijoje uždirba 600—1200 zlotų mėnesiui. Butai yra pigūs, bet maisto produktai, o ypač patalpinimo, labai pranguš. Pusėtina vyriška eilutė kainuoja 4000 zlotų. Dolerio kaina apie 160 zlotų. Juodojoje rinkoje aukso gramas kainuoja apie 130 zlotų. Prekyba vyksta juodojoje rinkoje. Nepaprastai paplitęs girtuokliavimas ir paleistuvystė. Kasdien Lenkijoje išleidžiama 20 milijonų zlotų degtinei. Gdanskio radijo pranešimu, Lenkijoje esą 23.000 registruotų paleistuvių. Varšuvoje esą 13% mergaičių (paleistuvių) iki 18 metų, o didesnę pusę neperžengusi 25 metų. Spekuliacija eina pilnu tempu. Tam tikros grupės spekuliantų superka įvairias prekes normaliomis kainomis ir paleidžia juodon rinkon, todėl nenuostabu, kad krautuose nieko negalima pirkti normalia kaina.

Suvaržytos atostogos užsienyje praleisti. Dar neseniai daug lenkų aplankė savo gimines, gyvenančias Vakarų Vokietijoje ir Anglijoje. Dabar jau daromi suvaržymai, bet daugiau dėl valiutos sunkumų. Be to, reikalaujama, kad asmuo, kuris kviečia savo gimintį praleisti atostogas, ne tik garantuotų jam išlaikymą, bet užmo

kėtų jo kelionę ten ir atgal, nes Lenkija neturinti svetimoms valiutos.

Religijos suvaržymas sumažėjo. Kardinolui Višinskiui grįžus iš Vatikano, buvo rastas kelias bendradarbiavimui bažnyčios su vyriausybe. Bažnyčia tvarkosi savystoviai. Varšuvoje leidžiama laikraščio "Zorza Swiateczna" korespondentas neseniai lankėsi su Lenkijos maldininkais Vilniuje, rašo, kad Aušros Vartų koplyčioje mišios laikomos kasdien du kartus, vienos lietuviškai, kitos lenkiškai, bet tai esą tik formalumo dėliai, nes nei lietuvių nei lenkai to nustatyto laiko nesilaiko, nes jie supranta abiem kalbom. Sekmadieniais Vilnius niekuo nesikiuriaš nuo kitų Lenkijos miestų, bažnyčios pilnos žmonių ir lenkas turistas Vilniuje jaučiasi kaip namie.

Lenkija didelę propagandą daro ir savo sportininkais, tuo tarpu kai mūsų sportininkai žaidžia už Sovietų Sąjungą. Kai kurie lenkų sportininkai yra jau tiek populiarūs, kad jiems atvykus į Vakarų juos apipuola autografų rinkėjai.

Bendrai paėmus, jei dabartinis Lenkijos gyvenimas ir nėra pastovus ir gana vargingas, bet jie turi palyginus su Lietuva, žymiai geresnę perspektyvą. Jei dar pamėsim, kad lenkai tarnauja Lenkijos kariuomenėje, o mūsų broliai yra imami į raudonąją armiją ir siunčiami į įvairius užkampius karinės tarnybos atlikti, tai būtų Sovietų satelitu ir sovietine respublika yra didelis skirtumas. Kad ir noras pagelbėti ten vargantiesiems. Lenkai siunčia į Lenkiją tiesioginiai vaistus ir šiaip visokias gėrybes ir Lenkijoje mui tas yra įmanomas. Net Varšuvos radijas informuoja užsienyje gyvenančius lenkus, kada ir kokius vaistus siunčia, organizuoja rinklia vas iš Rusijos grįžantiems lenkams ir t. t. Tuo tarpu, norėdamas ką nors pasiūlyti į Lietuvą, pirmiausia turi duoti uždirbti įvairioms persiuntimo bendrovėms, nes siųsdamas tiesioginiai, gali būti tikras, kad asmuo gaves tą pakietą, negalės jo išsipirkti. Pagal prekybinius susitarimus su Sovietų Sąjunga, gavėjas turi sumokėti 70% daikto kainos kaip moitą. Jei asmuo pakieto negali išpirkti, jis konfiskuojamas, arba persiunčiamas siuntėjui atgal, bet to dar nebuvo!

Lenkijos likimas priklauso nuo Gomulkos politikos. Jis Lenkiją išsaugo nuo panašaus likimo ir žudynių, kaip Ungarijoje, bet kiek vienas permaži apgalvotas žingsnis gali sugriauti visus planus. Jei Gomulka sugebės nugalėti lenkišką gobšumą ir ves protingą politiką, jis gali lenkų tautai daug pasitarnauti.

dėties įvertinimas, priverčiamieji darbai ir darbininkų teisių laužymas Sovietų Sąjungoje ir jos pavergtuose kraštuose. Išskirtina žymė, tai šiuose posėdžiuose dalyvavimas laisvosios Europos valstybių atstovų.

Kultūros centrai negali būti kolonijomis... Tik ryžto ir kantrybės. Sprendimas bręsta...

Lietuvos diplomatinės šefas S. Lozoraitis yra padaręs per radiją šitoki pareiškimą

Sovietų sukonstruotas ir paleistas erdvės sviedinys, vadinamas dirbtinis satelitas, kuris tam tikrą laiką suksis aplink žemę, tuojau tapo akstinu sovietų propagandai stiprinti. Komunistinis radijas ir spauda stengiasi pristatyti tą dalyką pasauliui ne tik kaip sovietų mokslo pažangos įrodymą, bet taip pat kaip iš viso sovietinės santvarkos laimėjimą ir jos pranašumo ženklą.

Tikrumoje tačiau ir šį kartą bolševikų propaganda yra tiek pat tolimu nuo teisybės, kiek jų paleistas sviedinys nuo mėnulio.

Pirmiausiai, tai, kas įvyko nėra sovietų mokslininkų darbo rezultatas. Kaip žinoma, raketinių sviedinių tyrinėjimas ir gamyba Jungtinėse Amerikos Valstybėse jau nuo seniau yra pasiekę didelį tobulumą. Bolševikai yra tik-

tai pasinaudoję amerikiečių patyrimu, nes daugely atsitikimų Vakarų mokslininkai skelbia savo darbus viešai, nedarydami iš jų tokios paslapties, kuria Sovietų Sąjungoje yra apsupti paprasčiau si kasdieniniai gyvenimo dalykai. Be to, tam tikrų duomenų sovietai bus gavę per savo šnipus. Yra taip pat žinoma, kad karo gale sovietai deportavo iš Vokietijos nemažą mokslininkų skaičių, kurių tarpe buvo taip pat gabių aviacijos konstruktorių ir raketinių sviedinių specialistų, ir privertė juos dirbti Sovietų Sąjungai. Tokiu būdu sovietiškas satelitas nėra svetimo darbo, svetimų gabumų, svetimo mokslo rezultatas ir, kas svarbiausia, svetimos minties padarinys, tos laisvos minties, kurią bolševikai engia ir naikina, kurios Sovietų Sąjungoje nėra.

Europos Tarybos, Neatstovaujamų Valstybių Interesams Ginti Komisijos pirm., Švedijos sekretorius Wistrand savo žodyje PJT Seime prisipažino, kad jis neturįs vykdomosios galios ir negalįs pažadėti pavergtųjų išlaisvinimo, bet savo dalyvavimu PJT Seime norįs parodyti Vakarų Europos solidarumą ir palankumą Sovietų pavergtiems kraštams, norįs paliudyti Vakarų Europos viešosios opinijos nesutaikomumą su esančiąja Centro ir Rytų Europoje padėtimi. Sutikdamas su mintimi, kad Sov. Sąjunga atsižvelgia tik į jėgos argumentus, K. Wistrand lygiagrečiai pabrėžė, kad Sovietų Sąjunga lygiai atsižvelgianti ir į savų argumentų interesus argumentus. Esą šiandien jau aišku, kad laikas Sovietų Sąjungos sudaryti ir jėga palaikoma padėti Centro ir Rytų Europoje kreipias prieš pačios Sov. Sąjungos interesus. Jėga negalinti visą laiką apspresiti santykius tarp valstybių. Kai visur pasaulyje kolonizmas nyksta, kaip gali seni europinės kultūros centrai būti paversti kolonijomis? Nesą nepatvariosios reiškinio, kaip jėga. Sovietų Sąjunga pati pamatys, kad kolonizmas neapsimokas. Sov. Sąjungos vidaus evoliucija lygiagrečiai diktuojanti ir jos tarptautinių santykių evoliuciją. Pavergtiesiems reikalavimas ryžtas ir kantrybė. Sprendimas bręsta.

PJT atstovai dėl tarptautinės padėties

Po Wistrando žodžių, visai natūralu buvo patiems PJT atstovams pasisakyti dėl tarptautinės padėties. Diskusijas pradėjo PJT politinės komisijos pirmininkas V. Sidzikauskas, patiekdamas projektą atsišaukimo į Jungtinių Tautų narius — laisvasias valstybes. Atsišaukimo išvadose PJT Seimas "pabrėžtinai šaukia į Jungtinių Tautų narius — laisvųjų valstybių vyriausybes, kad jos: pagal Jungtinių Tautų Chartos 39 str. nuostatus, pateiktą Jungtinių Tautų pilnačiai Sovietų Sąjungos agresijos ir intervencijos veiksmais Centro ir Rytų Europoje sudarytos padėties klausimą svarstyti, ir 2) kad spausėtų Sovietų Sąjungą atitraukti iš Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Rumunijos ir Vengrijos karines bei policines jėgas ir visus kitus agentus, kad tikros laisvės sąlygomis galėtų įvykti rinkimai, įgalinantieji pagal šiu tautų valią sudaryti vyriausybes".

Diskusijos dėl tarptautinės padėties įvertinimo nusitęsė per tris

PJT Seimo posėdžius.

Sugyventi su komunistiniu pasauliu iliuzija... Iš JT turinti būti išmesta Sov. Sąjunga, lygiai kaip ji buvo išmesta iš Tautų Sąjungos

Spalį 4 d. priešpjetiniame posėdyje, kaip svečias, žodį tarė Europos Taryboje Neatstovaujamų Valstybių Interesams Ginti Komisijos vicepirmininkas, Olandijos parlamento socialistų frakcijos lyderis F. J. Goedhard, II-jo Pasaulinio karo metu kaip Olandijos rezistentas, buvęs nacių pasmerktas miriopi, bet patį paskutinį momentą iš kalėjimo pabėgęs. Goedhard yra didelis Europos apsiungimo šalininkas, lygiai ir bekompromisinis kovotojas su sovietiniu kolonizmu. Savo žodyje PJT Seimui Goedhard pirmiausia pabrėžė, kad Vakarų pasaulyje dar nemažai esą žmonių ir politikų, tebe gyvenančių iliuzija, kad su komunistiniu pasauliu galima sugyventi. — Tatali įgalina Sovietų ekspansiją, Kremlius karu nerizikuojas, bet visais kitais būdais sieksias savo įtaką išplėsti. Šiuo metu Kremlius ypač naudojas nusiginėklavimo šūki. Faktiškai Sovietų Sąjunga negalinti nusiginėkluoti, nes tada subyrėtų tik jėga besilaikanti sovietų imperija. JT pilnates pastarasis nutarimas prieš Sov. Sąjungą esąs geras. Bet vien jo nepakanka. Nuo žodžių reikia eiti prie veiksmų. Geras daiktas esąs nusistatymas, kad, kunigaikščio Wan Waihayakon misijai nenusisekus, būsias panaikintas Kadaro mandatas Jungtinėse Tautose. Bet juk ir Kadaras tešas Kremlius marionetė. Todėl logiškai iš JT turinti būti išmesta Sov. Sąjunga. Ką išdrįso 1939 m. Tautų Sąjunga, išmėsama Sov. Sąjungą dėl jos agresijos prieš Suomiją, turinčios išdrįsti ir Jungtinės Tautos. JT kai kurie nariai Maskvos labai bijo. Laisvasias pasaulis pirmiausia turi atsikratyti Maskvos baimės. Daugeliu atžvilgių laisvasis pasaulis esąs stipresnis už Sov. Sąjungą. Tas nereiškia karo, bet politinę akciją. Turime sudaryti tarptautinę organizaciją kovai su sovietiniu kolonizmu. Visi Kremlius vergai esą laisvojo pasaulio sąjungininkai. Visi Kremlius tal kininkai esą laisvojo pasaulio prieši. Neturime turėti iliuzijų nei dėl Tito, nei dėl Gomulkos. Turime veikti bendromis jėgomis, vieninai sovietų pavergtieji ir laisvieji.

Laisvosios Europos oficialių žmonių dalyvavimas PJT Seime rodo ne tik Europos solidarumą pavergtiesiems, bet ir įvertinimą pačios PJT organizacijos.

Antra, civilizuotame pasaulyje moksliniai atidengimai ir techniški išradimai tarnauja žmogui, žmogaus gerbūviui padidinti, trumpai tariant — žmogaus leimei. Yra faktas, kad Vakaruose mokslo, technikos pažanga eina lygiagrečiai tiek su kasdieninio gyvenimo gerinimu, tiek su socialinės apsaugos ir politinių laisvės garantijų tobulinimu. Visi tie pasireiškimai yra savitarpės priklausomybės ryšyje. Jeigu, pavyzdžiui, Amerikos darbininkai yra pasiekę didelio gerbūvio ir yra tikrai laisvi savo krašto piliečiai, tai į jų padėtį turi labai žymios įtakos Amerikos mokslo, technikos pažanga. Gi antra vertus, toji pažanga nėra galima taip pat dėl to, kad Jungtinės Amerikos Valstybės yra laisvės kraštas.

O ką gi to sovietiško satelito paleidimas suteiks Sovietų Sąjungos žmonėms ar Lietuvos arba kitų Sovietų Sąjungos pavergtųjų kraštų piliečiams. Ar ūkininkai bus paleisti iš katgorinio darbo kolchozų? Ar darbininkai igys teisę į teisingą uždarbį ir žmonišką dar

bo apsauga, ar sumažės žmonių vargas? Ar deportuotieji grįš iš Sibiro? Ar dėl to tariamo sovietų mokslo pasiekimo sovietų vyriausybė pradės gerbti žmogų ir jo minties laisvę, įves politines laisves? Ar ji pasitrauks iš okupuotos Lietuvos? Ne. Į kiekvieną tų klausimų atsakymas tegali būti neigiamas. Viskas paliks po senovei, ir ypač paliks kaip buvusi bolševikų vykdoma tiek tautų, tiek atskirų žmonių priepauda.

Štai kodėl, šaltai ir objektyviai svarstant dalykus, tenka priieiti prie išvados, kad sovietinio satelito paleidimas nereiškia jokios pažangos, nei sovietų mokslo, nei jų socialiniame ar politiniame gyvenime. Sovietų Sąjunga paliks kaip buvusi — daugiausiai pasaulyje atsilikęs kraštas.

Sovietų paleisto satelito nematyti paprasta akimi. Bet jeigu jis būtų matomas ir jeigu jis žibėtų visais saulės spinduliais, tai toji šviesa negalėtų išsklaidyti tamsumos, kuri viešpatuoja visur, kur tik yra komunistinė santvarka.

POLITIKOS LAUKUOSE

Dr. K. Mituva

ŠAMONINGAS TURKIJOS SPAUDIMAS — PAKARTOTINAS VIENYBĖS BANDYMAS

Graikija ir Turkija labai trukdo sovietų ekspansijai plėstis į pietus. Graikiją 1948 metais Stalinas bandė sudoroti. Pilietinio karo priedanga Maskva norėjo įsi galėti Artimuose Rytuose. Amerikos suteikta reali pagalba Stalino atmuše. Graikija liko laisva valstybe. 1955 metais Šepilovas, atvykęs pirmojo vizito, užkūrė arabų pasaulyje neramumus. Jis pasirinko mauro rolei Egiptą. Išnaudodamas Egipto jaunus karininkus, padilgindamas arabų nacionalinius jausmus, sukūrė Suez kanalo audrą. Praėjusio rudens metu buvo susidariusi labai pavojinga krizė, kai Izraelis — Anglija — Prancūzija karine intervencija buvo pasišovusios nubausti Egipto maurą. Deja, Amerika, norėdama išsaugoti taiką, prisidėjo prie Sovietų ir JT pasmerkę "užpuolikus". Vienybė pasirodė silpna. Jordono krizės metu šaltai laikėsi "Suez kanalo" kaltininkai. Šiai užgesus, Sirijoje išdrįso pasirodyti Maskvos ranka. Keletas karininkų lengvai susitvarkė ir paėmė į savo rankas armiją, vėliau vyriausybę ir dabar jau visą kraštą kontroliuoja. Egipto neiški laikysena, bendradarbiavimas su Sirijos Maskvai palankiais vadais, savo kariuomenės pasiuntimas į Siriją, sudarė vėl naują padėtį, kuri jau įtraukė naują partnerį Turkiją. "Sputniko" sensacijos priedanga, sovietai sukūrėsi Siriją, kad ji mestų kaltinimą Turkijai, primetant užpuolimą. Pati sovietų sąjunga labai stipriai palaiko Sirijos — Egipto veiksmus ir atvirai pagrąsino Turkijai. Kadangi Turkija yra Vakarų apsigynimo sąjungoje besąlyginiai nusistatčiusi prieš komunizmą, Maskvai yra interesas dar kartą pabandyti Vakarų vienybės pulsą. Amerika griežtai ir energingai pareiškė, kad užpuolimo atveju Turkija nebus viena. Bet jos sąjungininkai: Anglija ir Prancūzija iki šiol tebetyli ir nesiansažauja. Nėra nuogaščio, kad rimtu momentu jos stovėtų nuošalyje, bet yra nuogašties, kad sovietai iš to gali padaryti neteisingas išvadas ir, kaip 1950 m. Korėjoje, pabandyti Sirijos — Egipto overtiūra sukelti

karštesnius neramumus, kurie išsiūbuotų iki atviro karo. Maskvai tas malonu. Ji nieko nesigaili, kad tik padrasintų arabus išstumti iš skysto kuro laukų Vakarų įtaką.

Kremlianus noras jau yra atviras. Jis surado savo veiksmo mautras Artimųjų Rytų erdvėje, neleidamas padėčiai sušvelnėti. Sovietai, šokinėdami nuo vieno prie kito, vis suranda naujų priemonių padėti dramatiškai, kiršinti ir bauginanti arabus ir kartu tikrinti vokiečių vienybę, kantrybę. Turkija yra rami valstybė, bet iš sovietų pusės jaučia agresiją. Dėl to visą laiką turi laikyti labai stiprią kariuomenę, kurios išlaikymas kenkia Turkijos ekonomijai ir turi nukentėti kiti Turkijos reikalai. Jei ne Amerikos parama, paskolos forma, tai Turkija tikrai atsidurtų pavojingame stovyje. Spaudimas ir aiškus noras spaudimu palaužti Turkijos atsparumą, išjungti ją iš Vakarų bloko ir jam duotų įsipareigojimų — yra senas. Šiandien Turkijai yra metami kaltinimai ir skleidžiama mintis, kad Sirijos užpuolimo atveju, sovietai seniai yra nu matę priemones Turkijai sugniuždyti. Drąsiai kalbėdama ir grąšindama, Maskva gerinasi arabams ir stengiasi juos suartinti Sirijos — Egipto draugystėn. — Antra šios draugystės pusė, tai pasekti vakariečių vieningumo pulso plakima, kaip jis veiktų, jei kas rimtai atsitiktų, jei kiltų Turkijos ir Sirijos kautynės, arba jai arabai pulėtų Izraelį.

Mes matome tik kalbas ir žodžius, bet kas vyksta slapta, tai ne. Gi slapta vyksta didesnė kova ir tikrovės ieškojimas tam atveju, jei visos problemos išrišimas tektų generolams. Nėra pavojaus, kad karas kiltų, bet yra pavojus, kad spaudimas gali palaužti Turkijos stiprybę ir sunki našta gali sugriauti jos ekonominį gyvenimą. Tam ir yra šis bandymas ir nervų aštrinimas. Turkijos puolimas yra ir galutinis Sirijos "socialistinės" santvarkos suformavimo užbaigimas. Jei Nas ser nesutrukdys, jis nueis taip, kaip buvo Maskvos suplanuota.

Europos atstovai PJT posėdžiuose

Europos Taryboje, Neatstovaujamų Valstybių Interesams Ginti Komisijos pirmininkas ir vicepirmininkas Pavergtųjų Jungtinių Tautų posėdžiuose, New Yorke.

Spalį 3 ir 4 d. d. New Yorke įvyko PJT Seimo keturi posėdžiai. Darbotvarkė: politinės pa-

Kultūrinės AKTUALIJOS

Kultūrinis gyvenimas Čikagoje

Šv. Kazimiero 500 metų sukaktis

Kitamet plačiu mastu Čikagos lietuviai minės šv. Kazimiero 500 metų mirties sukaktį. Kol kas dar komiteto nėra, bet iniciatorių grupė, vadovaujama kun. kleb. A. Linkui, turėjo du posėdžius ir aptartas, taip vadinamas, studijinis paruošimas. Komitetas bus sudarytas vėliau. Be iškilmingų pamaldų, akademijos, meninės dalies, bus suruošta ir paroda. Čikagos lietuviai visur pirmąją. Sveikintina!

BRONIAUS MURINO PARODA

Lapkričio mėnesį Čiurlionis Meno galerijoje atidaroma dailin. Br. Murino paroda, o gruodžio m. — V. K. Jonyno, A. Galdiko ir J. Pautieniaus darbų parodos. Sausio — vasario mėnesiais numatyta atidaryti Igno Šlapelio ir Juozo Kaminsko pomirtinės parodos. — Parodų ciklas bus tęsiamas ir kiekvieną mėnesį individualinė bei kolektyvinė paroda, kas Čikagoje lietuviškame gyvenime bus naujiena ir negalėsime skųstis, kad menų alkatame ir nieko neturime. Tai gražus ir sveikintinas užsiėmimas!

Steigiasi III-ji baletu studija

Šiuo metu Čikagoje veikia dvi baletu studijos: šeštusius metus — Bričporte ir antruosius — Mar ketparke. Šiomis dienomis steigia si — Ciceroje. Studijoms vadovau ja žinomas baletmeisteris Simas Velbasiš. Pirmoji studija turėjo gastrolių po Ameriką ir Kanadą.

Sveikam ligos neįkalbėsi

Tokiu pavadinimu lapkričio 3 d. Lietuvos Auditorijoje, žinomas savaitraštis "Sandara" stato J. O. fenbacho operetę. Muzikinę dalį tvarko Jonas Bijanskas, režisorius — Genovaitė Giedraitienė. Pagrindinį — Agutės vaidmenį atliks solistė Kristina Mileriūtė — Bertulienė.

Rašyt. P. Babickas Čikagoje

Jau kuris laikas Čikagoje yra apsisistojęs žinomas keliautojas, rašytojas, buv. Kauno radijofono direktorius, pranešėjas ir vienas Kauno radijo įkūrėjų. Jis yra Bra zilijoje Lietuvos pasiuntinybės spaudos ataše. Ilgesnes atostogas praleisdamas Amerikoje, ne tik aplankydamas savo gimines, kolegas bei pažįstamus, bet ruošdamas spaudai propagandinę knygą apie Lietuvą lietuvių, anglų ir ispanų kalbose. Knyga gausiai iliustruota, dokumentuota, ypač istorine medžiaga. Be to, ši mėnesį išėina jo nauji eilėraščiai "Dram blio kojų" vardu. Numatęs sutvar kyti ir kitus savo raštus, ypač, rinktinę lyriką, paruošiant spaudai. Jo yra išėję apie 30 knygų, net portugalų, ispanų kalbose. Paruošė spaudai iš portugalų kalbos išvertęs garsios Brazilijos poetės Rachel Portella — Audenis eilėraščius "Sielos aidai". Poetė ište kėjus už lietuvių inžinieriaus, sa ve laiko lietuvi, talkininkauja lie tuvių veikloje, garsina lietuvių vardą tenykštėje spaudoje ir su kūręs eilėraščių apie Lietuvą. Poetas Petras Babickas yra dai lininkas, sukūręs nemažą darbų akvarele, pastele ir jei laikas leis, numato suruošti parodą. Bet teko girdėti, kad prieš Kalėdas iš važiuoja į Braziliją, nes baigiasi atostogos.

Pr. Bičkienė pakviesta operon

Naujai organizuojama Ameri can Opera Co., kuri buvo surengu si Middle West valstijose daininin kų konkursą. Viena iš trijų lai mėnusių yra Prudencija Navickai tė — Bičkienė, čekagiškiams gerai pažįstama ir mėgstama. Šiuo me tu ji dainuoja Chicago Lyric ope roje.

A. Rūkštelės meno studija

Dail. Antanas Rūkštelė iš Kall fornijos galutinai persikėlė į Či kagą ir šiomis dienomis Bričporte, prekyb. Jono Karvello namuose — 3320 So. Halsted St., tel. Blshof 7-2260, atidarė meno studiją. Dar pradžioji baigla senus užsakyms, o vėliau žada padaryti naujų dar bų ir žiemos metu bei pavasarį — suruošti savo darbų parodą. Stu dijoj turi naujų darbų bei senų, kurie buv. Čikagoje jo darbų pa rodoy dar nebuvo išstatyti. Pami nėtini: — Šventosios šlaitai prie Kurklių — Kovarsko, Trys spal vos, Rugių rikės ir kitl. Vėliau numatęs atidaryti ir meno kursus — mokyklą.

IDOMI KNYGA

Rašytojas Petras Babickas, ku ris yra atvykęs iš Rio de Janeiro kultūrinio bendradarbiavimo rei kalais, praneša, kad jo parengta spaudai propagandinė knyga apie Lietuvą anglų, ispanų ir lietuvių kalbomis PICTURESQUE LITHU ANIA — VAIZDINGOJI LIETU VA jau spausdinama ir pasirodys prieš Kalėdų šventes. Knyga yra didelio formato (104 psl.) ir labai gausiai iliustruota Lietuvos kaimo ir miestų vaizdais, kurių bus per 140. Spausdinama offsetu. Trum pi straipsniai anglų, ispanų ir lie tuvių kalbomis apibūdina Lietuvą per antrąjį tūkstantmetį.

Knyga leidžiama Garbės Lei dėjų lešomis. Jų pavardės bus knygoje išspausdintos. Poros šim tų dolerių dar trūksta, todėl au torius maloniai prašo tautiečius, pasiryžusius šios knygos leidimą paremti, išrašyti į Garbės Leidė jų eiles. Laiškus, pridėdant čekį, prašoma šiuo adresu: 4135 So. Campbell Ave., Chicago 32, Ill.

Viktoro Vizgirdos paroda

Lietuvių Studentų Santaros Bos tone skyrius, spalį 26—27 dieno mis Bostone buvo surengęs Vik toro Vizgirdos darbų — tapybos parodą. Buvo išstatyta 50 darbų įvairaus žanro, įvairia tematika. Daliniai ir Lietuvos gamtovaizdis, kurtas Amerikoje. Dail. V. Viz girda vienas žymesnių mūsų tapy tojų, Lietuvos mokyklų auklėtinis ir studijas gilinęs Prancūzijoje ir kitur. Turėjęs parodų užsieny ir jo darbai pasipuošusi ne viena meno galerija bei muziejai. Ameri koje turėjęs tris parodas ameri kiečių tarpe ir kritikų geriausiai įvertintas. Buvo Vilniaus Dailės Akademijoje tapybos ir pašybos studijų vedėjas ir Vokietijoje — Freiburge Ecole des Arts et Me tiers tapybos sekcijos vedėjas. — Pernai peršventė Meno mokyklos baigimo Kaune trisdešimtmetį. — Šiuo metu gyvena Bostone ir dau giausiai laiko pašvenčia kūrybai.

SKAUTŲ VAKARAS

Spalį 12 d. į skautų vakarą Apreiškimo par salėje, Brukljne, atsilankė didelis būrys New Yor ko ir apylinkių visuomenės. Sko ningai paruoštą programą įdomiai pravedė L. Karmazinas. Ją atliko skautų vyčių oktetas, vadovau jant muz. M. Liuberskiui, tauti nių šokių grupę, pianistė D. Audė naitė, aktorius ir akordeonistas L. Karmazinas, R. Kezio melo-dek lamacijos, palydint oktetui.

Po programos įvyko skautų tė vų — rėmėjų susirinkimas. Čia po pranešimų ir diskusijų buvo iš rinktas sekantiems metams tėvų — rėmėjų k-tas šios sudėtis: p. Ri mavičienė, p. Maurukas, J. Mon tvila, dr. Br. Nemickas, dr. E. Noakas, B. Svalbonas ir P. Uė nas.

Pilna salė jaunimo, kurio buvo atvykę net iš Worcesterio, Mass., ir Hartfordo, Conn., linksminosi iki 1 val., grojant R. Butrimo or kestrui.

Raudonieji viduramžiai

Netrukus, lapkričio mėn. būvy je pasirodys šiuo pavadinimu Lon done, Anglijoje, lietuvių spaus tu vėje jau renkama knyga. Jos au torius — Girdžius-Klauskis, vie nas iš mūsų jaunesnės kartos in teligentijos atstovų. — Knygos dy dis — apie 300 puslapių. Kaina bei įsigijimo galimybės bus nurody ta kiek vėliau. Tenka tik pastebėti, kad dėl palyginamojo spaudos dar bų pigumo, ši Anglijoje leidžiama knyga kainuos gerokai pigiau, ne gu to paties dydžio bei pobūdžio lietuviškos knygos JAV-se.

Kas tai yra "Raudonieji vidur amžiai"? Tai bus stambus įnašas į lietuviškąją antikomunistinę li teratūrą. Tai bus iš lietuviško au toriaus kilęs gilus komunistinio reiškinio aiškinimas, remiantis ir iliustruojant iš eilės patikimų šal tinių gautomis įvykių už geležinės uždangos intymiomis žiniomis, pirmoje eilėje vadinamą "politby lų" protokolų ištraukomis, politby lų užkulisiais ir tuos "raganų de ginimus" organizuojančiais fak tais.

Didelis knygos pliusas, be jos naujoviškumo ir išsamumo, yra jos platus publicistinis pobūdis. Knyga rašyta ne siauriems in telktualų sluoksniams. Autorius — specialiausiai siekė padaryti knygą prieinamą, įdomią ir patrauklią ko plačiausiems skaitytojū sluok sniams. Tačiau šis siekis pačios knygos turinio ir stiliaus neatpigi no. Galima visiškai ramiai tvirtinti, kad ji bus vertinga ir įdomi kiekvienam. Autoriaus tempera mentingas ir gyvas stilius, gerai naudojamas sarkazmas, sąmojus ir pateikiamų įvykių bei savų samprotavimų vaizdumas yra, be pačios knygos turinio vertingumo, stambūs leidinio pliusai. Tai yra knyga, kurios lietuviškoje li teratūroje jau seniai reikėjo.

RAUDONIEJI VIDURAMŽIAI nevaizduoja ir nesprendžia komu nismo problemos vien intelektuališkoje plotmėje, nors knygoje daug aštrios, intelektuališkos dvas ios, specialiai įvilkto į gyvą, daž nai "liaudišką" kalbą. Autorius teikia lietuvišką dovaną komuni zmui 40-jų "Spalio revoliucijos" metinių progą. Jis teikia ją pavil dale, kuris gali būti visų gerai su prastas. Ir reikia pasakyti, kad tai jam gerai pavyko. Pati knyga tai sekmingai palūdys. Ir mes neabejojame, kad knyga bus stam bus įnašas didinti supratimui, kad kova prieš komunizmą turi būti kovojama ne vien, palyginus, sia ruose intelektualiniuose sluoks niuose, bet ji turi būti suprasta, kaip masių sąjūdis, prieš sunkiau sį visų laikų trioniją, prieš Krem liaus praktiškai "tobulą" absoliu tizmą. Šioje knygoje kiekvienas skaitytojas suras tokią nusista tymui paskatinimo daugiau gal, negu bet kuriame lietuviškame leidinyje iki šiol.

Sekite toliau RAUDONUOSIUS VIDURAMŽIUS. K. D.

ČIKAGOS PATRIOTIŠKOJI LIETUVIŠKOJI VISUOMENĖ SU SAVANORIAIS

Spalio 20 d. Čikagoje buvo iš kilmingai paminėta 30 metų su kaktis nuo Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų — Savanorių įsteigimo ir 10 metų nuo tos Sąjungos atsiste gimo tremtyje, sukaktys. Iškil mingoji šventė pradėta iškilmin gomis pamaldomis bažnyčioje, o vėliau sukaktuvine sueiga — susirinkimu Lietuvos Auditorijoje, kur susirinko ne-tik nemažas bū ris svečių, bet ir savanoriais draugiškų organizacijų atstovai.

Iškilmingą susirinkimą atidarė vietos skyriaus pirm. A. Juodka, į prezidentumą pakviesdamas Lietu vos Kariuomenės Kūrėjų — Sava norių Sąjungos Centro Valdybos pirm. gen. M. Rėklaitį — pirmi ninku ir Centro Valdybos narį kpt. K. Avižienį — sekretoriumi.

Gen. Rėklaitis savo įvadinėje kalboje į savanorius pasiskundė, kad Lietuvos Kūrėjų — Savanorių eilės mažėjančios ir naujais žmo nėmis negali būti papildytos. Taip pat pasiskundė ir tuo, kad neatsi žvelgiant į savanorių sudėtis au kas ir iškovoja Lietuvai laisvę, Lietuva kai kurių asmenų yra

nuolat teršiama. Žodžiu, davė su prasti, kad tuo lyg iš Lietuvos laisvės kovų didvyrių pasijuokla ma. Savo kalbos pabaigoje ragi no savanorius kaupti savąsias jė gas, kad dar kartą įrodžius savąj tikejimą tautos nemarumui ir pa siryžimu už tautos bendrus reika lus. Čia pat buvo pagerbti žuvu sėjai ir mirusieji savanoriai. Po to sekė sveikinimai.

Centro Valdybos vardu sveiki no gen. M. Rėklaitis. Dr. Petras Daužvardis, kaip Lietuvos valsty bės reprezentantas, savo sveikini me išreiškė džiaugsmą, kad visuo met turis didžiausį malonumą su sitikti su vyrais, kurie Lietuvai laisvę savo krauju pirkė. Iš kitos pusės, lyg ir atsakydamas į Cen tro Valdybos pirmininko nusiskun dimą dėl savanorių gretų retėjimo, pareiškė, kad kovos dvasia, su kuria pirmieji savanoriai ėjo ginti tėvų kraštą, yra ir liks gy va.

LB Čikagos Apygardos vardu sveikino Ant. Gintneris, kuris pri simindamas pirmuosius savano rius, norėjo kažkodėl įpiršti klau sytojams mintį, kad pirmieji sa vānorai ir Kūrėjų — Savanorių ei les yra įstoję iš Suvalkų krašto.

Teodoras Blinstrubas, sveikin damas Lietuvį Tarybos Čikagos Apygardos vardu — savanorių dvas ios ryžto nemirštamumą lietuvių tautoje dar daugiau išryškino, pa brėždamas, kad savanoriška dvas ia lietuvių tautoje išnykti negali.

Lietuvių kariuomenės vetera nų sąjungos "Ramovė" vardu svei kino Pov. Dirksis.

"Laisvosios Lietuvos" ir LAS vardu sveikino J. Masonis, Kri vulės vardu — Albinas Valanti nas. Taip pat savanoriška buvo pa sveikinti ir kitos joms giminin gios organizacijos — Šaulių Klubo vardu.

Po sveikinimų sekė adv. Rapolo Skipičio paskaita, kurioje pre legentas patiekė pirmųjų Lietu vos valstybės ir jos gyvenų žings nių vaizdą, atmesdamas A. Gint nerio mintį dėl pirmųjų savano rių, išėjusių ginti Lietuvos iš Su valkų krašto.

Meninėje dalyje teko išgirsti muz. Alfonso Gečo vadovaujamą daugiau nuotaikingumu, labai ge rai derinasi su paminėjimo nuotai vyrų oktetą. Tai buvo tikrai kas pasiklausti, nes viena — parink tos dainos tiek savo melodingu mu, tiek žodžių tematika ir dar komis ir, be to, buvo sudainuotos tikrai gerai. Net ir niekur lig šiol negirdėta daina buvo tiek artima besiklausančiai sielai, lyg būtų viena iš seniai žinomų ir publikos mėgiamų dainų.

Po meninės dalies sekė alutis, į kurį savanorių pakviestas ne vienas pasiliko ir iš svečių. Čia savanoriai patys vaišinosi ir tik rai nuosirdžiai pavaišino savo sve čius ir čia iš savanorių krūtinų išsiveržė neviena laisvės kovose dainuota daina. J. M.

JONO GRIGOLAIČIO LAIDOTUVĖS.

Š. m. spalį mėn. 22 d. 13.30 val. Miunchene Ostfriedhof buvo pa laidotas Jonas Grigolaitis. Laido tuvių apeigas atliko ir gražų pa mokslą pasakė ev. kun. senj. A. Keleris. Po to kalbėjo Vokietijos Krašto Valdybos pirm. ir Mažos ios Lietuvos Tarybos pirmin. E. Simonaitis. Jis iškėlė Grigolaičio nuveiktus darbus Lietuvai ir pa reišė padėką Vėloniui ir užuo jautą žmonai ir vaikams. Stp. Vi kintas atsisveikino su Vėloniu — Lietuvos Nepriklausomybės Tal kos, Vasario 16 d. gimnazijos, žur nalistų ir rašytojų vardu, pabrė ždamas Vėlonio nuopelnus Lietu vai, nušviesdamas Jo taurią asme nybę ir atkaklų kovojiskumą dėl Lietuvos Laisvės.

Koplyčia skendo vainikuose. Vainikai buvo padėti nuo Šeimos, artimųjų, Lietuvių Evangelikų Bažnyčios, Vokietijos Krašto Val dybos, Mažosios Lietuvos Tary bos, Lietuvos Nepriklausomybės Talkos, Vasario 16 d. gimnazijos ir kitų organizacijų.

Vėlonio palaikai buvo sude ginti krematoriume.

Plačiau apie Vėlonį duosim ki tą kartą.

Jaunimo Centro atidarymas

Sekdami lietuviškąjį gyvenimą, su džiaugsmu turime konstatuoti faktą, kad Lietuvį jėzuitų ordi ną, nuo Vilniaus universiteto įsteigimo laikų, kartu su lietuvių tauta, pergryvendamas ištisą eilę tragiškų dienų, išliko lankstus ir lietuviškas savo dvasia. Patys tė val jėzuitai, apsišarvavę mokslu ir tikėjimu, išlaikė eilę metų mok slo židinius, kurie neviename lie tuviui padėjo apsispresti, likti ne tik giliai tikinčiuoju, bet ir sąmo ningam lietuviu. Tėvų jėzuitų pas tangomis naujo lietuviško židinio — Jaunimo Centro įsteigimo pro ga, tenka tėvams jėzuitams išreik šti ne tik pagarbą, bet ir padėką ir su jais pasidžiaugti dėl atsiektų laimėjimų, kurie, reiklia tikėtis, kaip ir lig šiol bus mūsų visų laimėjimais — laimėjimais Lietu vos, dėl kurios mes tiek kovojom, kovojome ir kovosime.

Dar kas džiugiau, kad prieš me tus Čikagoje lankantis Lietuvos Diplomacijos Šešui min. St. Lozo raičiui, tėvai jėzuitai parodė gra žų valstybingumo žesą, o šį kar tą, susodindami už garbės stalo ne tik aukštusius dvasininkus, bet ir visų atidaryme dalyvavusių organizacijų ir srovių atstovus, — parodė, kad visi esame vienos au tos vaikai, visi tikime į vieną Lie vą ir kovojame už tuos pačius tik slus, nors ir skirtingais keliais.

Šita tėvų jėzuitų laikysena, pa krikusioje tremtyje, sutraukė į atidarymo iškilmes gana gražų bū rį lietuviškosios visuomenės ir jaunimo. Publikos prisirinko pil nutėlė nauja salė. Iškilmingą po sedį atidarė tėvas J. Borevičius, pažymėdamas, kad atidaromose patalpose bus ne tik jaunimui vie ta susirinkti ir ruošti gyvenimui, bet taip pat bus perkelta Čiurlio nies galerija, Pasaulio Lietuvių Archyvas ir kt. Pakvietus garbės Prezidiumą ir inesus vėliavas, bu vo sugiedoti Amerikos ir Lietuvos Himnai ir pakviestas žodį tarti Nepriklausomos ir laisvos Lietu vos valstybės reprezentantas, Lie tuvos konsulas Čikagoje dr. P. Daužvardis. Jo žodis, kaip ir vi suomet, buvo gyvas, nuosirdus ir

kovingas. LB vardu tėvus jėzui tus pasveikino Jonas Jasaitis. — Kiek ilgesnė patalpų atidarymo kalbą pasakė Lietuvos Jėzuitų provinciole vardu tėvas Br. Mar kaitis, padėkodamas lietuviškai visuomeni, o ypatingai senajai lietuviškai kartai, už paramą ir au kas, kuriomis patalpos yra pasta tytos.

Oficialioji dalis buvo trumpa, bet gana kondensuota ir sudarė la bai gerą ir malonų išpūdį.

Meninėje dalyje pasirodė solis tai: St. Citvaras ir Prudencija Bičkienė. Be to, Čikagos vyrų choras, diriguojamas Vl. Baltru šaičio. Solistams akomponavo ir chorą pianu palydėjo prof. Vl. Ja kubėnas. Meninėje dalyje geriausiai pasirodė P. Bičkienė. Ji ne tik pati dainuodama daina gyveno, bet ir klausytojus privertė jos dai nuojama daina gyventi ir į dainą įsijauti. Prie to pilnas išdainavi mas ir aukštesnė bei žemesnė to nuose skambumas, klausytojų liū liauvo tikrai šventadieniškame pa kilime.

Neblogai pasirodė ir St. Citva ras, bet ar tai dėl užkimo ar dėl ko kito, fortissimo gaidose lyg pritrūkdavo jėgos ir balsas nusto davo skambumo.

Panaši padėtis gavosi ir su vyrų choru, o ypač tose vietose, kur žemieji balsai turėjo traukti solo. Pririnktos dainos, išskyrus Br. Bu driūno dainą, reikalauja nepapr astos jėgos. Tuo tarpu choras nedi delis ir to galingumo neturėda mas, o noredamas išpildyti, gal per daug šaukė ir gavosi įspūdis, lyg persišaukė ir nustojo skambu mo, o be to, dar jautėsi tono spal vose nesuderinimas ir girdėjosi, tarsi solistų balsai. Žymiai geriau chorui pavyko sudainuoti Br. Bu driūno dainą "Tėvynei" ir todėl publikai nerimstant, ją choras bu vo priverstas pakartoti.

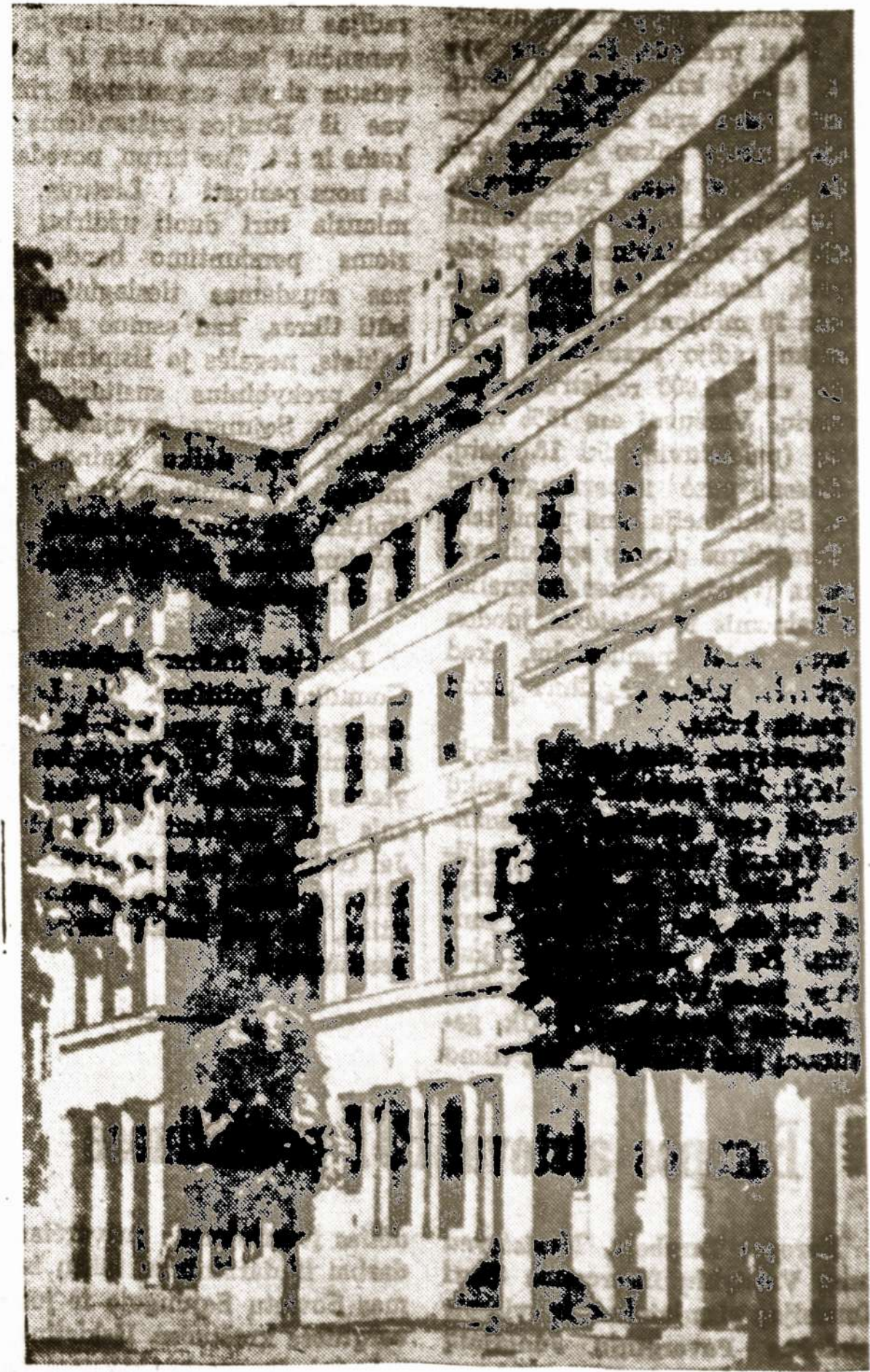
Bet, nežiūrint čia paminėtų trū kumėlių, meninė dalis buvo įdo mi ir gana vykusi.

J. Žilionis

Jonui Grigolaičiui

Didžiajam Kovotojui dėl Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomy bės mirus, p. L. Grigolaitienei, Jo dukrelei, sūnui ir artimiesiems reišklame nuosirdžią užuojautą.

V. Stp. Vykintai

Lietuvių Karininkų Ramovė, Kaune, vienas žymesnių pastatų.

LAISVOJI LIETUVA FREE LITHUANIA

OUTSTANDING LITHUANIAN NEWSPAPER 911 W. 32 Str., Chicago 8, Ill Phone LA 3-8544.

Entered as Second-Class mater at the post office at Chicago, Ill.

Vyr. redaktorius Juoz. Masionis. Redaguoja Redakcinė Komitija. Prenumerata:

Strapsnius ir korespondencijas redakcija taisy ir talpina savo nuomoni. Metams — 4.50; pusel metų — 2.50. Atskiras numeris 10 ct. — mi autoriams pareikalavus. Subscription per year — \$4.50; 6 months — \$2.50; 10 c. per copy dakcijos nuomonę.

VENGRIS SUKILIMO SUKAKTĮ MININT

Prieš metus įvykęs Vengrijos sukilimas aiškiai parodė, kad pavergtieji kraštai, taip vadinami Rusijos satelitai, yra persilpnę, kad savo jėgomis galėtų išsilaivinti iš Kremliaus priespaudos.

Vengrijos sukilimas buvo pirmas, ligi tol nežinomas įvykis Sovietų Sąjungos istorijoje. Prieš tai įvykęs Berlyno darbininkų streikas ir Poznanės riaušės buvo kruvonių, kaip ir Vengrijos sukilimas, tačiau jie nebuvo nei nepasiekę didesnių sėkmes, nei netiesiogiai padėjęs Vengrijos sukilimui. Prieš tai įvykęs Berlyno darbininkų streikas ir Poznanės riaušės buvo kruvonių, kaip ir Vengrijos sukilimas, tačiau jie nebuvo nei nepasiekę didesnių sėkmes, nei netiesiogiai padėjęs Vengrijos sukilimui.

Vengrijos sukilimas neprasidėjo netikėtai. Stalino mirtis tiek Rusijos, tiek okupuotų kraštų komunistinėse valdžiose išaukė krizes. 1956 metų pradžioje, Kruščevui ir kitiems Kremliaus komunistams davus pavyzdį, prasidėjo taip vadinamų Stalino aukų rehabilitacija. Šitaip buvo reabilituoti žiaurūs Rakosi, Georgy Lukacs ir kiti komunistai, žinomi dar iš kruvinių Bela Kun višpatavimo metų (1919). Rakosi sa vo keliu reabilitavo kairiuosius socialistus ir kitus komunizmo ko loporantus, kurie Stalino laikais buvo užsitraukę partijos nemaloni. Buvo atstatyti draugiški sanvizacionios programa ir kritikuojamam pramonės sistema.

Šitokia padėtis tęsėsi ligi 1956 kijoje, partija pašalino Rakosy ir Imre Nagy, bet generalinio sekretoriaus sostą užėmė Gero, vengrų labiau nenekiamas ir bijomas, negu pats Rakosi.

Šitoks žmonių kaitaliojimas partijos aparate rodė, kad komunistai yra silpnę ir nepasirengę kovoti su bręstančiais neramumais. Bruzdejimas krašte yra didėjo. Pagaliau, spalio mėnesio pabaigoje, vengrų opozicija komunizmui virto visuotiniu, ginkluotu sukilimu.

Spalio mėn. 25 dieną Erno Gero atsistatydino. Stalino paminklai buvo griunami, raudonos vėliavos ir kiti komunizmo ženklai plešomi ir deginami. Sukilėliai vietoje, be teismo, šaudė slaptošios policijos agentus. Prie civilių sukilėlių prisidėjo policija ir kariuomenė. Nedidelės sovietų armijos igulos pradėjo iš Vengrijos trauktis.

Naują vyriausybę sudarė Imre Nagy, kuris paskelbė Vengrijos neutralumą ir pažadėjo sukilėliams, kad Sovietų Sąjunga visiškai ištrauks savo kariuomenę. — Bet dabar jau buvo visiškai aišku, kad sukilimas vyko ne prieš vienos ar kitos rūsies komunistus, bet prieš pačią komunizmo sistemą. Budapeštas ir kitos vietovės atsidūrė visiškoje sukilėlių kontroleje. Komunisto Nagy vyriausybės sukilėliai neklausė.

Pasitraukusi sovietų kariuomenė persigrupavo ir naujomis jėgomis pastiprinta, grįžo atgal. Prasidėjo nelygi kova tarp silpnai ginkluotų sukilėlių ir moderniosios kariuomenės. Sukilimas tapo greitai ir žiauriai numalšintam. Na gy pabėgo į Jugoslavijos ambasada, o valdžią sudarė Kremliui ištikimas Janos Kadar.

Šis sukilimas, kuris baigėsi spalio 30 d., vengrams kainavo arti 10,000 gyvybių. Be to, — apie 100,000 gyventojų, kurie bijodami komunistų keršto, pabėgo į Austriją. Likusieji milijonai atsidūrė visiškoje Kremliaus bolševikų malonėje, kuri šiandien pasauliui yra gerai pažįstama.

Sukilimas padėties nepagerino, bet ją pablogino. Štai kokią kainą didvyriška vengrų tauta sumokėjo už tai, kad pasaulis pamatytų jų ir kitų pavergtųjų norą gyventi laisvais ir nepriklausomais! Va karų valstybės pasmerkė sovietų žiaurumus Vengrijoje, bet sukilėliams nepadėjo. Kad išsaugojus taiką bet kuriomis sąlygomis, tig-

Lietuvos kaimų skirstymas viensėdžiais

Juoz. Masionis

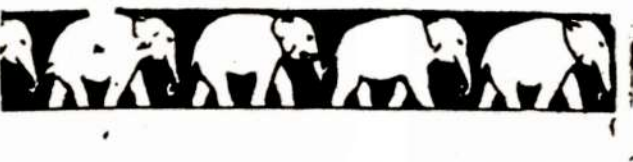
Kad galėtume prisistatyti sau pilnesnį atliktų žemėtvarkos darbų vaizdą Nepriklausomoje Lietuvoje ir teisingiau suprastume pasikairais metais atliktų darbų svyravimus, be ankščiau apibūdintų priežasčių, tenka dėmesin imti ne tik kaimų skirstymą viensėdžiais bet ir dvarų parceliaciją, nes šie darbai techniškai buvo atlikti to paties Žemės Tvarkymo Departamento matininkų. Taip pat darbų svyravimas priklausė ir nuo matininkų skaičiaus. Taigi, tenka pa tiesti lentele, apimančią visus žemėtvarkos darbus pamečiui ir tuos darbus vykdžiusių matininkų skaičių.

Table with 3 columns: Metai, Išskirstyta ir išparceliuota žemės ha, Vidutinis matininkų skaičius. Rows from 1919 to 1937.

Viso: 2.293.006 ha

Žemės tvarkymo darbai Lietuvoje ejo visiškai prie galo ir jie buvo numatyti užbaigti apie 1941 metus. Dokumentų išdavimas taip pat buvo skubinamas. Lietuvos matininkai dirbo pilnu tempu ir su užsidegimu. Jie per 19 Nepriklausomo gyvenimo metų 4 kartus su viršum daugiau atliko darbų, nei caro valdžia per 99 metus. Ir tai ne pasaka, o tikrovė. Matininkų užsidegimas darbu gražiai atsispindi vieno jauno matininko eilėraštyje, kuris vėliau buvo tapęs matininkų himnu, tik gaila, kad visų žodžių nebeprisimenu. Štai, kaip jie skamba:

"Ei, į priekį lieknos gairės, Paskubėki nesidairęs! Šiandien žemę išmatuosim, Ryt sodybas kurti stosim — Sutvarkysim kraštį dailiai, Prisimins visi mus meiliai!

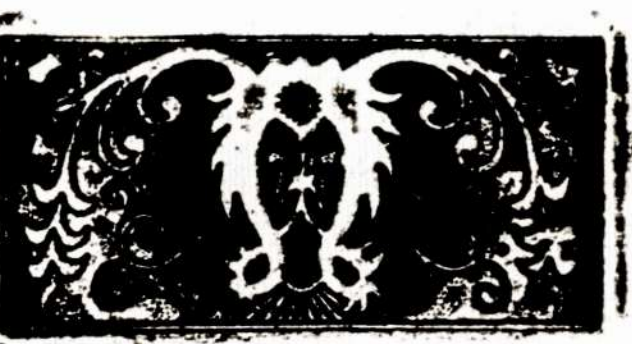
rui buvo leista draskyti laisvę mylinčius vengrus, moteris ir vaikus... J. V.

Trauki, broli, plieno juostą, Ten, kur tiesias tollius gairės, Nauji, gražūs viensėdžiai, Skarda, čerpėms pasirėdė, Grožiu akį gramonėja... Kraštas valandoms gerėja!...

Ir iš tikro, nežiūrint muzinimo, kuris pasiireiskia kai kurioje Amerikos lietuvių spaudoje, Lietuvos kaimas kėlėsi naujam gyvenimui. Žemės tvarkymo darbus įkandin sekė nusausinimo darbai, tvarkant Lietuvos upes, upelius, žemesnes vietas išraižant atvirais grioviais ir drenažu. Kiek Lietuva kainavo žemės tvarkymo darbai, pasakyti nelengva ir šiandien galima būtų tik spėlioti. Nusausinimo darbai iki bolševikų atėjimo Lietuvos valdžiai, kiek šių eilucijų autoriui yra žinoma, atsiėjo apie 40.000.000 litų. Reikia manyti, kad nemažiau atsiėjo ir Lietuvos žemės tvarkymo darbai, neskaitant įstaigų, kurios šių darbų vykdymą tvarkė ir prižiūrėjo. O kiek kainavo sodybų perkėlimas į naujus sutvarkytus žemės sklypus, tai vargiai ar yra galima išsamiai ir tiksliai apskaičiuoti.

Deja, 1940 metais, Lietuvą okupavę bolševikai, iškart neva pasirodė dar veiklesniais žemės tvarkymo šalininkais ir pasinėdami išparceliuoti neliečiamos žemės ūkio normos nenusavintus dvarų centrus bei didesnius, kaip 30 ha ūkius, kiek vėliau viską nusavino. Lietuvos kaimų ūkininkų nuosavybes ir buvusias dvarų žemes suplakė į didesnius žemės masyvus — milžiniškus dvarus, duodami jiems kolchozų ar sovchozų vardus ir tuo būdu padarydami laisvus Lietuvos ūkininkus vergais — baudžiauninkais. Visą darydami, kad Lietuvai būtų sunkiau atsikelti nepriklausomam gyvenimui, ne tik sienų žymes ir kapčius išdraskė, bet sugriovė ir viensėdžių pastatus ir įsakė naujiesiems vergams suvilkti į bolševikinius dvarus, kad geriau galėtų kontroliuoti naujų vergų judėjimą, o žemėtvarkos bylas, greičiausiai sunaikino, kad neliktų nei žymių. Ir šitas barbariškas bolševikų žygis palietė visus ūkininkus, bežemius ir net sklypininkus. Šiuo žygiu bolševikai pažeidė visų teises vienodai ir lygiai, tiek tų, kurie prieš bolševikus dirbo, tiek ir tų, kurie jam padėjo įsikurti. Ar šitą apipilimą ir žmonių pavergimą galima vadinti sistema, yra jau kitas klausimas.

(Pabaiga)

IŠ ČIKAGOS

AUSTRIJA BUVO NESVETINGA

Jurgis Voldemaras

Virš 13 metų nuo tos dienos, kai tragiški gyvenimo įvykiai mane ir kitus lietuvius buvo nubloškę į kadaisė didelę ir galingą Habsburgų žemę — Austriją. Daugelis lietuvių, bėgdami iš Lietuvos, Austriją pasirinko manydami, kad šitame krašte ras daugiau užuojautos ir supratimo. Austrija — katalikiškas kraštas, pirmoji Hitlerio ekspansijos auka, prievartai inkorporuota į Tretijį Reichą. Nevienas manė, kad austral patys būdami diktatūros auka, mus sutiks, kaip panašaus likimo brolius. Be to, ligi 1944 metų vasaros Austrija dar nebuvo alijantų bombarduojama, tuo tarpu kai Vokietija jau rūkos griuvėsiuose.

Po ilgos ir varginančios kelionės, vėlai naktį atsidūrėme Vienos Ost Bahnhofo stotyje. Dar neišlipus į peroną, ir taip prislėgta nuotaika buvo gerokai apgadinta. Kažkoks vienietis koliojo ir mušė per nugarą prancūzų belaisvių, tem pantių vežimėlių su bagažu. "Štai tau austras katalikas" — pagalvojome.

Stotyje mūsų transportą sutiko, dailią barzelę užsuauginęs, Leonas Prapuolenis ir keletas kitų lietuvių. Vienas mus nuvedė į čia pat esančią kavinę, kur pavaišino kava ir papasakojo, kas dedasi Vienoje. Jo pasakojimai nieko gero nežadėjo. Mieste beveik neįmanoma gauti kambarį, o viešbučiuose se laiko vos tris dienas. Po to reikia kraustyti į kitą. Nutarėme neatiskirti nuo transporto, ir važiuoti ten, kur veš.

Naktį praleidome mus atvežusios firmos pastato rūsyje, miesto centre. Sugulėme ant grindų ar ant lagaminų, kur papuolė. Rytą atsikėleme su geliančiais kaulais ir galvoje, ką čia su mumis dar rys toliau.

Išėjau pasižiūrėti miesto. Tokio didelio ir gražaus didmiesčio dar nebuvo matęs. Gyvas judėjimas, nemažai jaunimo, tiesiog nesinorėjo tikėti, jog buvome šeštuose totalinio karo metuose. Užėjau į kirpyklą apsikirpti ir apsikusti. Laukdamas žiūrėjau, kaip daili mergina jaunam vyrui darė manikiūrą. "Šis vyrukas turbūt gestapininkas!" — galvojau sau vienas. Suglamžytas drabužiais ir suvargęs, atrodžiau dideliu skurdžiumi. Kirpėjui daviau markę arbatpinigių, ir tai jį gerokai nustebino.

Dar tą pačią dieną visą transportą išvežė į netoliesė esantį Furtho miestelį, o mus kelis paliko saugoti ir krautį bagažą. Vėliau, susėdę į traukinį, ir mes apleidome gražuolę Vieną.

Furtho miestelis randasi Alpių papėdėje. Iš abiejų pusių egilėmis apžėlę nemaži kalnai ir uolos, o slėnyje — fabrikai ir darbininkų namukai. Nepertoliausiai nuo geležinkelio stotelės užsienie-

čiams darbininkams įrengta stovykla.

Buvo lietinga diena, tirštas rūkas draikėsi žeme. Mus pasitiko šimtai rusų, lenkų, belgų ir kitokių Naujosios Europos "kūrėjų". Jie mums pavydėjo, nes atrodėme sotūs ir su savimi atsigabonome nemažai bagažo. Jiems, jau kelis metus čia vargantiesiems, tai atrodė dideliu turtu.

Prasidėjo drabužių plovimai, prosinimai, ir, žinoma, komiteto rinkimai. Išrinktas komitetas turėjo rūpintis mūsų "kultūriniais ir ekonominiais reikalais". Po kelių dienų vienai barako gyventojai dingo sidabrinis šaukštas. Tai, žinoma, "kultūrinis ir ekonominis" nuostolis. Vos pavyko atkalbėti nukentėjusią, kad neaukų vokiečių policijos. Supratome, kad tokioje padėtyje žmonės greitai susmulkėja, ir kiekvienas pats turi rūpintis savo saugumu ir kitais reikalais.

Vis dėlto, šis mūsų komitetas suorganizavo vieną literatūros ir dainų šventę. Poetas Bernardas Brazdžionis jau buvo spėjęs parašyti keletą naujų eilėraščių, jų tarpe "Furtho baladė". Susėdę kalno papėdėje klausėmės jo deklamavimo, vėliau patys traukėme lietuviškas dainas. Tai buvo be galo skaudus apleistos tėviškės prisiminimas.

Fabrika administracija, ilgai nelaukdama, pradėjo mus skirstyti darbus. Patekau į kalvę, kur iš karštos krosnies reikėjo traukti dildes ir padavinėti kalvui. Prie tokios pat krosnies atsidūrė ir poetas Brazdžionis bei doc. L. Dambrauskas, silpnos sveikatos ir palięšęs žmogus. Ausys ir nosis svilno nuo karščio, o dirbti reikėjo skubiai. Austrų darbininkai buvo niūrus ir piktai seniai, jau prapatę traktuoti užsieniečius, kaip sau nelygius. Mūsų likimas jiems buvo visiškai neįdomus. Jie nemokėjo ramiai kalbėti ir, arba šaukdavo, arba tylėdavo. Geriau, kai tylėdavo, nes mes greitai supratome, kad jų tarpe sau draugų nerasime.

(Bus daugiau)

TĖVŲ ŽEMĖ

LASO Anglijos Vietininkijos leidžiamas laikraštis. Išėina kas 3-4 savaitės. Turinys gyvas, įdomus, nušviečia ir tenykšt lietuvių gyvenimą. Iliustruotas.

Prenumerata JAV ir Kanadoje metams — 2½ dol., atskiras numeris — 20 cnt.

Užsisakyti galima šiuo adresu: "Laisvoji Lietuva", 911 W. 32 St., Chicago 8, Ill.

Nacionalistinis mons. M. Krupavičiaus habilitacijos „1926 metų gruodžio 17-oji Liūdna 30 metų sukaktis“ pakoregavimas

(3-čioji tąsa iš pereinoto nr.)

jamą ir paklausimų nepriimančią amboną, iš kurios plaukė tikinčiųjų bauginimas amžinu nuodėmių neatleidimu, už balsavimo metu neatidavimą savo balso krikščioniško bloko sąrašams. Bet akivaizdoje krikščionių demokratų dviejų metų krikščioniško viešpatavimo patirties, nežiūrint ambonos bauginimų, ant kiek Steigiamajį Seimą renkant lietuviškoji katalikiška visuomenė pakluso savo mokytojos ir dvasios vadovės bažnyčios, jau I-jo seimo rinkimuose nevenge sieti su savo religine sąžine į koliziją, didesne dalimi visai kitaip apsisprendami ir savo balsus atiduodami už kairiasias grupes. Dėl tokio balsuotojų apsisprendimo, krikščionys demokratai I-jo seimo rinkimus pralaimėjo. Jie iš išrinktų į I-ji seimą 78 atstovų, pravedė 38 mandatus (krikščionys demokratai — 15, Ūkininkų Sąjunga — 12 ir Darbo Federacija — 11). Pravedė vienu atstovu mažiau nei pusę, kai į Steigiamajį Seimą buvo pravedę 3 atstovais daugiau nei pusę. Gi socialistinės grupės su mažumomis, pravedė 40 atstovų, t. y. vienu atstovu daugiau nei pu-

se. Reikiama, krikščionys demokratai rinkimus pralaimėjo ne tik į III-ji seimą, kaip mons. M. Krupavičiaus savo "habilitacijos" 32-oje tąsoje kalba, bet pralaimėjo ir į I-ji seimą.

I-JO SEIMO RINKIMŲ PRALAIMĖJIMO UŽTUŠAVIMAS

Labai būdingai mons. M. Krupavičius nušviečia pralaimėjimo priežastis į III-ji seimą. Pirmiausiai jis papešioja prof. A. Voldemarą su jo pirmuoju ministerių kabinetu ir pirmąjį valstybės prezidentą Antaną Smetoną. Antru punktu išaukština krikščionys demokratams, išvardindamas jų esamus ir nesamus atstatomai valstybei nuopelnus ir pagaliau, labai netiksliai, t. y. ne iš eilės stato pralaimėjimo rinkimus: "kodėl tad nepaisant viso to, krikščionys demokratai rinkimus į III-ji seimą pralaimėjo?"

Dėl tokio klausimo statymo nieko negalima būtų pasakyti, jei būtų išlaikytas nuoseklumas ir istorinis teisingumas apie aukščiausią lietuvių tautos ir jos valstybės nepriklausomo gyvenimo instituciją. Istoriiniu nuoseklumo ir teisingumo prisilaikant, negalima pirma kalbėti apie rinkimų pralaimėjimą į III-ji seimą, aplenkiant ir neišryškinant pralaimėjimą į I-ji seimą. Bet mons. M. Krupavičius, kalbėdamas apie I-jo seimo rinkimus, savo "habilitacijos" 32-oje tąsoje, pralaimėjimą visai nemini. Jis sako: "I Pirmąjį Seimą buvo išrinkta 78 atstovai". Taip pat pasako, kad krikščionių demokratų blokas pravedęs 38 atstovus. Reikiama, krikščionys demokratai pirmajam seime paliko mažumą, o socialistinės grupės su

nažumomis pravedusios 40 atstovų paliko pirmojo seimo daugumą. Bet apie tą socialistų su nažumomis daugumą ir ne konstituciniam — demokratiniu keliu jos padarymą mažumą, mons. M. Krupavičius nieko neužsimena, būk tai taip iš viso nėra buvę.

PIRMASIS 1922 METŲ KONSTITUCIJOS SULAUŽYMAS

O taip yra buvę ir toje būsenoje krikščionys demokratai negarbingu ir neteisingu keliu, darydami savo krikščionišką mažumą daugumą, pašalinant — atimant teisėtą keliu išrinktą darbo kuopų penkis mandatus, patys sulaužė savo primateją Steigiamajam Seime krikščionišką konstituciją. Išrinktų darbo kuopų atstovų nušalinimu, konstitucija buvo sulaužyta, nes nušalinimas: a) sumažino juos išrinkusių rinkikų teises, apie kurias kalba konstitucijos 10 straipsnis, b) uvaržė rinkikų laisvę, numatytą konstitucijos 17 straipsnyje ir c) paneigė rinkikams priklausančią teisę konstitucijos 24 str.

PAŠALINIMO ANALOGIJA

Krikščionys demokratai, Darbo kuopų atstovus iš I-jo seimo pašalino, visai analoginiai, kaip kad ir Vakarų Vokietijoje nacionalistų atstovą iš Vliko, dėl krikščionims demokratams reikiamos "demokratiškumą" aritmetinės proporcijos. Valdžios pasiekimui ir jos išlaikymui mūsų krikščionys demokratai visą laiką naudojo ir nau-

doja leistinas ir neleistinas priemones. Ryškumo dėliai, būtų pravartu išgirsti iš mons. M. Krupavičiaus, kokiais būdais ir demokratiskumo principais, Darbo kuopų atstovai iš I-jo seimo buvo pašalinti?

Kaip nekonstituciniu keliu buvo pašalinti iš I-jo seimo krikščionims demokratams kliudantys valdžią išlaikyti penki Darbo kuopų atstovai, taip Vakarų Vokietijoje dėl valdžios — primato išlaikymo Vlike, pačių krikščionių demokratų, Aktyvistų Fronto judėjimo metu Klaipėdoje, padarytais su vokiečių Gestapu griekais, pakaltinę lietuvius patriotus nacionalistus, pašalino iš Vliko. Šiandien gi, išvydę pasaulį, kaltinusiųje nacionalistų nubluko ir patiems kaltintojams tie "griekai" bado akis.

Tie "griekai" anksčiau niekam, ar bent sunkiai prieinami — Niurnbergo Teismo bylos dokumentai, šiandien Vakarų Vokietijoje yra išleisti po įvardinimu: "Der Prozes gegen die Hauptkriegsverbrecher vor dem Intern. Militaergerichtshof Nuernberg 14 Nov. 1945 bis 1 Okt. 1946". Visi kaltinamieji dokumentai yra surinkti ir paskelbti 38 tomuose. Lietuvos klausimą liečiantieji dokumentai randasi 31 tome, 385—91 pusl., t. y. septyniuose puslapiuose. Visi dokumentai sunumeruoti ir liečiantieji Lietuva yra du dokumentai: 2952 ir 2953 Nr. Nr. Po šių mūsų Nr. seka Japoniją liečiantieji kaltinamieji dokumentai. Minėtuose kaltinimų dokumentuose per visus septynis puslapius, kuriuose net ir dažnai paminėtas voldemarininkų vardas, niekur nėra įsakmiai pasakyta — įvardinta nei vienas vardas bei pavardė tariamo "voldemarininko" — nacionalisto, tu

STUDENTŲ AIDAI

Redaguoja: R. Mišauskas, Edv. Šulaitis ir R. Vėžys
Redakcijos adresas: 1443 So. 49 Ave., Cicero, Ill.

DIENOS REIKALAI

PRIE KNYGŲ SUGRĮŽUS

Po neįjuntamai prabėgusios šiltesios vasaros ir vėl atėjo šaltesnės dienos, o kartu su jomis tie patys studijų rūpesčiai: pamokos, nemigas, materialiniai nedatekliai ir kiti "malonumai". Ir vėl sukis tas pats ratas iki sekančios vasaros, vėl plaks ta pati studentiška širdis, slėgiama tos pačios kasdienybės.

Gražu, jog pereitą vasarą studentiškas jaunimas nesnaudė. Jis dirbo fabrikuose, stovyklavo, na, ir buvo suvažiuavęs pirmajam Jaunimo Kongresui Čikagon. Čia buvo pasidalinta gražiomis mintimis, pabendrauta, suformuluota prasmingų rezoliucijų. Gal ne visos iš jų buvo labai vaizdžiai išreikštos, gal kai kam jos kvepėjo "konformizmu", tačiau vis vien šis kongresas buvo gražus žygis, puiki mūsų akcija, kruopštaus darbo pa rodymas. Jeigu ir buvo taisytinių dalykų, ateinančiuose kongresuose jų rengėjai galės būti sumanesni.

Bet tas kongresas būtų tik gražus muilo burbulas vonios kambaryje, jeigu jame iškeltos mintys, ar priimtos rezoliucijos liktų tik spaudos puslapiuose paskelbtų raidžių formoje. Gi dabar, kada ateina lietingos dienos, ilgi vakarai, jeju nebevilioja nė "Sandūnų" mistika, ar ne gera būtų plačiau apie tai pagalvoti?

Taip pat čia norisi pažymėti, jog yra liūdna, kad pas lietuvius ne tik vyresnieji, bet ir kai kurie kolegos pradeda sirgti gražybės ligą. Gaila, kad vienos studentiškosios grupės nariai per daug persimama asmenybės gerbimo kultūrai, per daug atitrūksta nuo realaus gyvenimo.

Prie knygų sugrįžus verta pamąstyti apie tokius mūsų kasdieninius dalykus ir stengtis eiti tokiomis keliais, kurie mus jungtų į vieną šeimą, risti nenutrūkstama lietuviškieji gija. Norėdami būti labai originaliais, neišsistatytume savęs pajuokai, nes visur kur turime žinoti saiką. O toks saikas juk yra dorybės pažymys!

Vieno atsišaukimo paraštėje

Lietuvių Studentų Sąjunga JA Valstybėse, neperseniai atšventusi savo penkių metų gyvavimo su kaktį ir išleidusi gana kultūringą suakutvinį leidinį, prieš kiek lai-

KARINIS JAUNIMO PARUOŠIMAS JAV UNIVERSITETUOSE IR LIETUVIŲ STUDENTAS

Gediminas Dragunevičius

Daugelis JAV valstybinių universitetų bei kolegijų, šalia pagrindinės studijų šakos, turi privačią dviejų metų karinį kursą studentams, tinkantiems karinei tarnybai. Jaunuolis, baigęs šį dviejų metų kursą, gali savanoriškai tęsti pradėtą karinį mokslą dar du metus, ir, įsigijęs atitinkamą mokslo laipsnį, kartu gauna rezervo (atsargos) jaunesniojo leitenanto laipsnį. Su pagyrimu kursą baigiamam studentui atsiveria durys į reguliarią armiją. Svetimšaliai gi studentai nuo to kurso yra atleidžiami, bet atvykėliams tapus piliečiais, jis yra privalomas pirmus dvejus studijų metus. Karinio kurso studentai yra laikinai atleidžiami nuo aktyvios karinės tarnybos, jei išlaiko tam tikrus egzaminus. Aktyvioji karinė tarnyba yra atliekama universitetą pabaigus.

Ar verta?

Kyla klausimas, ar vertėtų lietuviui studentui tęsti karinį mok-

slą ir šalia BS ar BA mokslo laipsnių drauge gauti jaunesniojo leitenanto laipsnį. Po to, kai Lietuvos kariuomenė negavo savo vyriausybės įsakymo ginklu ginti tėvynės laisvę, lietuvių tremtinių tarpe karininko vardas nesulaukia užtarnautos pagarbos. Mūsų tarpe karininkijai yra apstu visokių priekaiščių bei išmetinėjimų. Atrodo, jog tie nesupratiškai ir mūsų studiją šiek tiek pa veikė. Šiandien, sekdami studentiška spauda, gali manyti, jog dešimtimis ir, neapsiriksiu sakydamas, šimtais vyrų studijuoją inžineriją. Bet labai ir labai retai išgirsti apie lietuvių studentus, šalia universitetinio diplomo gavusius ir leitenanto laipsnį ar tai armijoje, jei išlaiko tam tikrus egzaminus. Tik keletas tokių pavardžių yra spaudoje paskelbti.

Nemanyčiau, kad toks nesidomėjimas šiuo kariniu paruošimu būtų tikslus.

S u a r t ė j a m e ?

Rugsėjo mėn. pradžioje studentų at-kų iniciatyva ALRK federacijos stovykloje įvyko studentų organizacijų susipažinimo diena. Čia dalyvavo trijų studentų idėjinų grupių: ateitininkų, akademikų ir skautų, santaričių atstovai, kurie padarė jų atstovaujamas organizacijas apibūdinančius pranešimus. Taip pat čia buvo nagrinėta krikščionybės reikšmė šiose organizacijose ir vienas popietis buvo pašvęstas organizacijų atstovų pasisakymams apie kitas dvi organizacijas.

Mums atrodo, jog ši suartėjimo diena irgi yra vienas iš teigiamų reiškinijų studentų organizaciniam gyvenime. Iki šiolie dar vis atsiradavo vienas kitas tariamas vienos ar kitos ideologinės grupės "veikėjas", kuriam atrodydavo, kad gera yra tik tas, ką jis ar jo organizacija daro ar veikia, o visa kita yra tik juokai. Toki artimesni, draugiškesni išsikalbėjimai gal suminkštins ir labiau užkietėjusią širdį, o jei taip — jau nemaža bū tume pažengę į priekį!

Edv. Šulaitis

Toliau šiame atsišaukime yra kvietimas visiems studijuojantiems jungtis į Sąjungos eiles, užsiregistruojant nurodytose vietose. Čia, turbūt, nereikėtų aiškinti apie šios Sąjungos reikšmę ir jos nuveiktus darbus, nes kas iš arčiau sekė jos veiklą, turėtų būti gerai apie tai informuotas. O jeikus kas buvo nuo jos toliau stovėjęs, mes rekomenduojame studentų suakutvinį leidinį "Dienos tarp dangoraižių". Čia suinteresuotieji ras gana vaizdžios medžiagos iš Sąjungos gyvenimo.

Darbo Fronto vadą dr. Ley... "Kada po pietų kitoje salėje prie atskirų staliukų buvo paduota cava, salės viduryje mane sulaukė Ribbentropas ir labai karštai pradėjo politikuoti. Prie mūsų priejo ir generolas Brauchitsch... Kiti diplomatai sukinėjosi aplink mus, norėdami priieiti prie Ribbentropo ir pasikalbėti su juo, bet jis vis nenorėjo paleisti manęs". 568 puslapyje sako: "Traukinyj gavau "Voelkischer Beobachter", kuriame buvo aprašytos visos buvusios iškilmės. Laikraštyje buvo ir mano dvi fotografijos — vienas mano portretas ir viena nuotrauka, vaizduojanti mano pasikalbėjimą su von Ribbentropu Kaiserhofo viešbutyje. Laikraštyje buvo išspausdintos tik "svarbesnės", kaip ten buvo parašyta, delegatų fotografijos, iš viso 6 ar 7. Lietuvos delegatas buvo patekęs net į dvi nuotraukas, nes jis, kaip "Voelkischer Beobachter" rašė, buvęs labai įtakingas savo krašte".

Kai tuo tarpu gestapo pranešimuose, esančiuose Nuernbergo bylos dokumentuose 31 tomo 389 puslapyje gen. St. Raštiko vertinimas yra sekančias: "Er spricht viel mit billigem Patriotismus, hat keine ernste Auffassung, liebt Posen und Orden und ist innerlich hohl". Lietuvių kalbos vertimi bus: "Jis daug kalba pigiu patriotizmu, neturi jokio aiškiaus — rimto apsisprendimo, mėgsta pozas ir ordinus ir vidiniai yra tuščias". Iš šios gestapo charakteristikos sunku ką atimti bei prie jos pridėti. Ką ir pats generolas St. Raštikas, aprašydamas savo gyvenimą ir karjerą dvi toje knygų 1.400 puslapių apimties, įvardintose "Kovoje dėl Lietuvos", gestapo charakteristikos neku daugiau neparyškina. Tad kur gi ta naciona-

lietų kaltę? Jeigu geštapo dokumentai visai apie nacionalistus nekalba, bet tik paliečia koalicionius aktyvistus, juos visus pavadinant voldemarininkais. Tokiais voldemarininkais buvo dr. J. Pajaujįs, Leonas Prapuolenis ir visa eilė kitų.

Trys punktai

Pirmiausiai reikėtų sutikti su faktu, jog baigus studijas, reikės atlikti karinę tarnybą. Tai kodėl nebūti karininku ir žymiai vertingiau sunaudoti tą laiką? Karininkas turi didesnį prestižą, geresnes sąlygas įsigyti didesnį žinių bagažą, o taip pat ir daugiau perspektyvų pakilti ir aukštesnį laipsnį. Žiūrint iš materialinės pusės, ir alga žymiai didesnė, visokios privilegijos ir t. t. Būdamas Amerikos armijos veteranu, turėjau gerą progą tuos visus skirtumus savom akim matyti.

Antra vertus, mes turėtume su prasti ir tai, kad esame daug skolingi šiam svetingam kraštui, kuris mus priglaudė ir sudarė sąlygas tapti jo piliečiais. Kaip tikri piliečiai turėtume ir elgtis. Reikėtų, kad mums būtų patvirtinti ir šiam kraštui, kuris yra daug gero padaręs Lietuvai. Iš JAV kils laisvo tautų apsisprendimo sąvųjų reikalų tvarkyme mintis, gi tai yra daug padėję mums atgauti laikinai prarastą nepriklausomybę. Nežiūrint vien tik to, kas yra mums gera ir pravartu, bet duokime suprasti, jog mums rūpi taip pat ir šio krašto reikalai ir kad mes esame pasiryžę jį krauju ginti. Jeigu šis kraštas sušlubos, tai ir mūsų viltys grįžti į laisvą, nepriklausomą Lietuvą taps bevertėmis.

Mes giliai širdyse tikime, kad ateis laikas sugrįžimui į nepriklausomą tėvynę. Reikės vėl pradėti kurtis iš naujo, kaip ir po I-o Pasaulinio Karo. O kas tada pradėjo organizuoti kariškus vieniems, kurie ir buvo pats lemiamasis veiksnys atgaunant nepriklausomybę? — Iš Rusijos grįžę lietu-

viai — caro karo mokyklų auklėtiniai ir visokie rusų ir vokiečių aukšto rango karininkai.

Reikia ruošti ateitį

Nepamirštant šių praecitų faktų, privalome ruošti ateitį. Visgi reikės turėti bent mažą karinę pajėgą išlaisvintoje Lietuvoje, kuri galėtų atlikti nors policines pareigas. Mūsų nepriklausomų laikų karininkija paseno arba pasens artimiausiu laiku. Su jais kartu paseno ir jų karo žinių bagažas, nes šiandienės kariuomenės mokymas bei paruošimas yra žymiai pažengęs ir priekį. Taigi reikės žmonių, kurie pajėgtų suorganizuoti savo modernią kariuomenę. Šioje šalyje tikrai yra galimybių įsigyti karinės srities žinių, tik mes neturėtume praleisti jas lengvai pro pirštus. Nauji techniniai išradimai, kaip radaras, radijo bangomis vairuojamos raketos, infraraudonųjų spindulių žiūronai — taikykliai, radaro nuteikimo priešlėktuviniai pabūklai, atominė ar-

(Nukelta į 5 pusl.)

Mažoji Lietuva

NUO SMALININKŲ IR BALTIJOS JŪROS

A. Nevardauskas, Čikaga

ATSISUKIM Į MŪSŲ PUSĖ

Iš Vokietijos į Lietuvą kontrobanda didesniais kiekiais buvo ga benama tik pagal pareikalavimą. Vadinas, iš anksto užsakius. Tarp įgabnamų į Lietuvos pusę prekių iki 1932 metų buvo ir raudonieji svogūnai. Nežinanties šito fakto, gal būt atrodys neįtikėtina, bet pasirodo, kad taip buvo ir įgabenti apsimokėjo. Tai parodo ir vienos didesnės kontrobandos sulai kymas.

Tarp pasienio kaimuose plaukiojančių žinių, žinelių ir pletku, vieno policijos pareigūno ausis pasiekė ir tokia žinutė, kad tokioje tai vietoje būtų bus gabenami svogūnai. Deja, niekaip pareigūnui nepavyko sužinoti, kada ta kontrobanda bus gabenama. Bet nežiūr rinto to, pagal vietos apsaugos taktiką, įtarta vieta nebuvo išleidžiama iš akių; dieną ir naktį ją žvalgė pasienio apsaugos slapukas. — Buvo neapsirakta. Po 10 dienų ir naktų laukimo, tylomis per tą kaimą nuskrudusi žinutė pasitvirtino.

Kaip per 10 laukimo dienų ir naktų, taip ir tą audringą naktį, įtartoje kontrobandos iškėlimo vietoje "pastatyta slapukas budėjo". Toje vietoje upės kraštai buvo

tirštai nendrėmis apžėlę. Patogiau sū pasislėpti vietą slapukas surado tarp nendrių vandenyje. Kad nesušaltų šešias valandas bestovėdamas iki kelių ibrėdęs šaltame upės vandenyje slapukas buvo apsišavęs iki juosmens ilgais guminiiais batais, išmuštais vilokiu. Dienos metu įtartinios vietos buvo saugomos iš toliau, o nakties metu pačiose pavojingiausiose vietose. Slapukas išdavo iš namų ir atėidavo dažniausiai priešinga saugomo ploto ar vietos kryptimi. O sargybos viršininkas vykdavo būk tai tikrinti sargybu, išplaukdamas valtimi vienas ir vienas sugrįždamas namo. Kontrobandininkai nei nepastebėdavo, kad jis sutemus išsiųstą priešingą kryptimi slapuką paimdavo ir valtimi nugabendavo į neva nesaugomą vietą. Šitokiu būdu nuo kontrobandininkų užmaskuotas slapukas beveik visuomet laiduoja pasisekimą. Kad daugiau suklaidintus kontrobandininkus, kiek toliau nuo sekamos slapuko vietos, išsiunčiami vieši žvalgai. Kontrobandininkai pasienio prieš gabenant per sieną gėrybes juda. Jų bendrininkai siuva į visas puses. Sutikę viešą žvalgą su juo garsiai šnekasi, kad atkreipus antrojo upės pusę pasiruošusių gabenti kontrobandą kontrobandininkų dėmesį. Tuo tarpu kontrobandininkų žvalgai smulkiai žvalgę vietovę, kurioje yra numatyta kontrobandą gabenti. Jie vos vos neaptinka pasislėpusio slapuko.

Kontrobandininkų žvalgas su pasienio apsaugos žvalgu atsitolnėjęs gerokai nuo numatytos kontrobandą iškelti vietos, paprašo pasienio apsaugos žvalgą ugnies, kad galėtų užsidegti cigaretę. Ištikrojam ne cigaretė buvo svarbu rūkyti, o parodyti kontrobandininkų sekėjams, kaip toli pasienio žvalgabūnis yra atsitolinęs nuo kontrobandą gabenti vietos. Po šito prasideda signalinės, violetinės spalvos šviesos. Signalizuojama pagal iš anksto nustatytą susitarimą šviesų skaičių ir signalizacijos formą. Antroje upės pusėje besirandą kontrobandininkai su paruoštais svogūnais juos pergabenti, gerai įsitikinę, kad viskas tvarkoje, su prikrauta valtimi leidžiasi per upę.

Naktis tamsi. Vėjas dūksta. — Kelių stiprių vyrų varoma valtis, tyliai ir greitai, lyg lydys, neria per upę į Lietuvos pusę. Susiūbuoją nendrės ir valtis atsiremia krantą Lietuvos pusėje. Čia pat esąs slapukas pasirėngia kovai. — Kietai gnauždamas raukšlėtomis rankomis parabelio rankeną, laukia patogaus momento, kada trum pu piršto paspaudimu į nuleistuką paskelbs kontrobandininkams sienos priežiūros organų teises į kontrobandą. Vos tik valtis atsimušė į krantą, krante laukę kontrobandininkai, lyg alkani vilkai, šoko į valtį ir griebdami po maišą svogūnų, pradėjo nešti į netoliese stovėjusį paruoštą vežimą. Kada visi buvę kontrobandininkai buvo įsikabinę kiekvienas po maišą svogūnų, slapukas, nepabūgęs didelio kontrobandininkų skaičiaus, skardžiu balsu sušuko: "Stok!", paleisdamas tris perspėjamuosius šūvius. Paleistieji šūviai akimirkai kontrobandininkus suparaliziavo, o slapukas, užėmęs kitą poziciją, pakartodamas įsakymą, paleidžia dar tris šūvius. Netikėtai užklupti kontrobandininkai atsipeiki ir pakartotini šūvių iš kitos pusės išgašdinti, metę maišus su svogūnais, kiek tik kojos įkabinama, leidžiasi į supančios tamos tolumas. Mat, gyvybės už viską brangesnė. Stovėjusiu laive, šoko tiesiai į vandenį ir nežiūrėdamas gyvybei pavojaus, leidosi plaukti per upę.

Pasienio apsaugos žvalgas, išgirdęs perspėjamuosius šūvius, — leidžiasi slapukui į pagalbą, o kontrobandininkai atgavę prarastą orientacijos lygsvarą, kombinuoja kaip nors priieiti prie ant kranto numestųjų svogūnų maišų. Bet greit patyrę, kad ne vienas pasienietis dalyvauja kontrobandos su laikyme, o keletas, greit atsiskako visko ir neša savo kailį. Slapukas su atskubėjusiu žvalgu surankioja išmėtytus krante maišus ir sukrovė į valtį, gabena į sargybos būsnę. (Nukelta į 5 puslapi)

TAUTOS ISTORIJS KLASTOJIMAS

Kas gi dabar verčia aukštą tituluotą dvasininką, ilgus metus stovėjusio prie valstybės vairo ir vadovaujantį krikščioniškajai srovei taip negarbingai klastoti tautos istoriją? Nejaugi tautos gyvenimas yra mažiau vertas, kaip siaura ir labai ribota, negausi krikščionių demokratų partija, kad jos negarbinga diktatūra norima pri dengti suklastota tautos istorija?

Juk nereikia būti nei Apaštališkojo Sosto monsinjorui, kad galima būtų teisingai išsakaičiuoti Pirmojo Seimo atstovų puses.

Išrinkta buvo — 78, iš jų: Darbo kuopų — 5 pašalinti, liko — 73 atstovai. Krikščioniško bloko — 38 atstovai, socialistų ir mažumų Seime paliko 35 atstovai. Tai ir kalbamas 1923 metų kovo mėn. 9 d. garsusis Pirmojo Seimo balsavimas, blokas pasidalijus, davė ne tokius rezultatus, kaip kalba mons. M. Krupavičius, po 38 balsus, bet tik 38 balsus krikščioniško bloko ir 35 balsus socialistų su mažumomis.

73 atstovus padalinti, ar kaip mons. M. Krupavičius sako: "balsuojant balsai pasidalijo pusiau po 38 atstovus", mums iki šiol žinomis skaičiavimo būdais padalinti negalima.

Labai įdomu, ką šiuo skaičiavimu mons. M. Krupavičius nori pasiekti? Juk jau ir be tokių skaičiavimų per 12 metų Vliko vėstą nuožmią laisvinimo kovą prieš nepriklausomybės teztinumo tęsėją, Diplomatijs šefą — ministrę Stasę Lozoraitį, veik visos nepriklausomos laikotarpis yra aukštyn kojom apverstas ir vargu ar mes patys jį atpažinsim. (Bus daugiau)

labiau nacionalistų vardo, nors nacionalistų partija pagrindėje veikė nuo 1934 m. gegužės mėn, 6 dienos, bet aiškiai minimos pavardės krikščionių demokratų vadų: prof. Kazio Pakšto, prof. Leono Bistro ir labai plačiai išlinksnuotas krikščionių demokratų aukštintamas generolas Stasys Raštikis. Dėl pastarojo net padaryta labai jam būdinga pastaba, kuri prieštarauja paties generolo St. Raštikio "Kovose dėl Lietuvos" pasisakyme dėl jo aukšto vertinimo ir traktavimo jam lankantis Berlyne 1939 metais. Jis puslapyje 563 sako: "Hitleris stovėjo salės viduje ir kalbėjosi su vienu kitu svečiu. Vokietijos Užsienio Reikalų Ministerijos protokolo šefas Freiherr von Dornberg, labai aukšto ūgio, dviejų metrų ir kelių centimetrų vyras, vis paprašydavo prie Hitlerio vieną ar kitą svečių iš užsienio. Kaip vienas iš pirmųjų buvau ir aš paprašytas priieiti prie Hitlerio". 566 pusl. po tam tikrų išvedžiojimų sako: "Todėl ir Hitleris teikė pirmenybę Lietuvos delegacijai. Todėl ir Hitlerio pasikalbėjimas su manim buvo ypatingai gaudomas fotografu. Vieną tokią foto nuotrauka buvo iškabinata Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje Kaune". Toliau sako: "Tą patį vakarą Auzion viešbučio salėse von Ribbentropas suruošė priėmimą užsieniečiams svečiams. Tas pats von Dornberg pakvietė kažkokį Vengrijos generolą ir mane prie Ribbentropienės staliuko". Pysl. 567 sako: "Vakare, Kaiserhofo viešbutyje, von Ribbentropas iškėlė svečiams iškilmingus pietus. Man buvo paskirta vieta prie pirmojo garbingiausiems svečiams stalo. Savo kaimynais turėjau Darbo Ministerį ir buvusį Stahlhelmo organizacijos vadą Fr. Seldte ir

(Atkelta iš 4 psl.)

tilerija, atominės ir hidrogeninės bombos pareikalaus gerai paruoštų specialistų, kurie tikrai bus labai reikalingi. Technika vis žengia priekin ir šių dienų kariuomenė darosi aukštai kvalifikuotų specialistų organizacija. Šie specialistai yra geriausiai paruošiami J. A. V. ir būtų tikrai geistina bei sveikintina, kad jų vis daugiau atsirastų iš lietuvių studentų tarpo. Atėjus Lietuvos išlaisvinimo valandai, tada galėtume pasiauliuoti ir saviesiems pesimistinių nuotaikų tautiečiams įrodyti, ką gali atlikti moderniai išmokslingas lietuvis karininkas. (M. V.)

STUDENTŲ DIENORAŠTIS

Pavergtoje Lietuvoje šiuo metu eina jaunimo žurnalas "Jaunimo gretos", iš kurio šių metų Nr. 4 duodame žemiau dedamą ištrauką:

"Nulipant vieno studentų bendrabučio laiptais kažką užmynia. Knygutė. Užrašų knygutė raudonais viršeliais. Truputį kvepia pikantiškais kvapalais. Ieškau savininkės pavarės. Nėra. Užtat čia prirašyta trumpų pastabų. Trumpų ir gana savotiškų:

"PIRMADIENIS. Negalėjau sėdėti paskaitose. Pasirdžius maudžia. Norisi miego. Bet praeitos dienos prisiminimai puikliausi. Tai vis kaltas Jonas, kažkokios ministerijos planuotojas. Jis prafundijoje algą. Bučiavo rankas. O aš — žadėjau amžiną meilę..."

"PENKTADIENIS. Tai bent pasisekė. Antradienį susipažinau su Stasiu. Šatenas. Gydytojas. Aukštas. Susitiksim rytoj..."

"SEŠTADIENIS. Aš visa degu. Aš laiminga. Velnio studijas. Būsiu draugė daktarienei. Jis perka žiedus..."

"ANTRADIENIS. Ne. Ne! Stasio žmona nebūsiu!"

"TREČIADIENIS. Stasys, kiaušė, sakė, kad aš donžuanas. Kvailys! Argi moteris gali būti donžuanas? Ot, vyrai, tai kas kita."

"P. S. Ryt eisiu į pasimatymą su pagarsėjusiu dailininku. Susipažinau su juo pas Agnė. Reikės praleisti rytdienos paskaitas — manikiuras netvarkoje... Tiesa, dar reikės parašyti tėvui laišką — pavasarinės suknelės neturiu..."

NAUJAS "LITUANUS"

Jau skaitytojus pasiekė trečiaasis 1957 metų "Lituanus" žurnalo numeris, pilnas vertingos medžiagos apie lietuvių bei Lietuvą.

Šio numerio puslapiuose užtikiname Leono Sabaliūno str. "Preliudė to Agression", dr. J. Girniaus "A Glimpse into Polish — Lithuanian Relations", A. Rannito "M. K. Čiurlionis". Taip pat čia telpa aprašymas apie rašytoją Antaną Vaičiulaitį, paliustruotas jo vienu kūrybos dalykėliu, K. Astrausko rašinys apie rašytojus, ir keli kiti apžvalginiai straipsniai. Žurnalą leidžia Lietuvių Studentų Sąjunga, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y. Jis išleista 4 kartus metuose.

43,000,000 moksleivių ir studentų

Apskaičiuojama, kad šiais metais JAV-se pradžios, augštesnės ir augštosios mokyklose iš viso yra 43,155,000 moksleivių ir studentų. Susidaro sunkumų su patalpomis ir mokytojais. Paskutiniaisiais metais mokyklų distriktai vi same krašte paruošė 70,000 naujų klasių, bet dar būtų galima panaudoti 159,000 klasių. Apie 30,670,000 pradžios mokyklos mokinių, dėl patalpų stokos, turės trumpesnes pamokas. Nors šiais mokslo metais turima 81,000 naujų mokytojų, tačiau dar trūksta apie 135,000.

MŪSŲ TARPE

— I. Banaitytė, A. Grigaitis, V. Jakas, R. Kezys, K. Skrupskelis, J. Ulėnas ir CV įgalinintis A. Gečiauskas rengia visuotinį Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavimą, kuris įvyks lapkričio mėn. 29 — gruodžio mėn. 1 d. d. New Yorke.

— Leopoldas Trečiokas apgyvendinimą Illinois un-te Urbanoje ir gavo fiziologijos daktaro laipsnį.

— Ina Čepėnaitė gavo stipendiją iš Illinois un-to tęsti pokolegines psichologijos studijas.

— Algirdas Jurkus iš Montrelio išvyko pokoleginėms studijoms į Sheffield, Anglijon.

— Valdas T. Mureika ir Vaidotas Kvedaras, studijuojantieji Toronto un-te, aktyviai dalyvauja vietos lietuvių organizaciniame veikime.

— Gražina Sabaliūnaitė yra Lituonikos klubo Illinois un-te (Navy Pier) pirmininkė.

— K. Rublys, J. Polikaitis, V. Gražulis, S. Černiauskas ir V. Pajaujytė išrinkti į Detroito studentų at-kų draugovės valdybą.

— L. Šmulkštys, J. Gibaitis, L. Narbutas, O. Modestavičiūtė ir G. Sabaliūnaitė įeina Santaros Čikagos skyriaus valdybon.

— G. Stepaitytė, R. Kliorytė — Bartuškienė, K. Kudžma, S. Pagaitytė ir A. Venclovaitė šiais metais dėsto Illinois un-te ir kartu tęsia pokolegines studijas.

— Lietuvių kalba šiuo metu yra dėstoma keturiose JAV valstybių augštojo mokslo institucijose: Pensilvanijos un-te veikia net lietuviškos katedros. Taip pat lietuvių kalba mokoma Fordham un-te ir Annhursto kolegijoje.

— H. Žibas, E. Zabaraukaitė ir D. Juknevičiūtė redaguoja Santaros metraštį.

— Edvardas Šulaitis, Los Angeles vykusios Lietuvos Vyčių konvencijos metu buvo išrinktas į šios organizacijos "Public Relations" postą.

— "Lituanus" vajuos Kanadoje buvo vykdomas nuo spalio mėn. 15 iki lapkričio mėn. 1 d. Oficialus vajuos atidarymas Toronte bu vo spalio mėn. 20 d. Lietuvių Na muose. Ta proga čia įvyko ir kultūrinė popietė.

— A. Gečiauskas, A. Lukas, P. Mašalaitis, R. Binkytė, L. Mockus sudaro LSS Užsienio skyriaus val dybą. Visi šie nariai yra Filadelfijos studentai.

— Spalio 5 d. Filadelfijos studentai buvo surengę gražiai nusisekusį vakarą.

— Liucija Lingytė pradėjo studijas Mundelein kolegijoje.

— Raimundas Mišauskas, LSS spaudos ir informacijos skyriaus vedėjas, ruošia pirmąjį biuletinio numerį, kuris bus siunčiamas lietuviškai spaudai.

— Valdas Adamkavičius ir Edvardas Šulaitis įeina į Lietuvos krepšinio pergalių XX-mečio sukakties minėjimo komitetą, kurio rengiamas minėjimas įvyksta lapkričio mėn. 9—10 d. d. Čikagoje.

— A. Ščiukaitė (pirm.), D. Dirvonytė ir J. Elvikytė sudaro skaučių akademikų centro valdybą.

— I. Čepėnaitė, I. Pauliūtė ir A. Avižienytė įeina į Urbanor skaučių akademikų vadovybę.

— Kęstutis Dirkis, Romualdas Kriaučiūnas, Rasa Betkauskaitė, Vita Kriaučiūnaitė ir Nijolė Kazlauskaitė išrinkti į LSS Čikagos skyriaus valdybą.

— Jeronimas Gaižutis, Illinois un-te įsigijęs civilinio inžinieriaus titulą, šiuo metu dirba prie autostradų statybos.

Edvardas Tylius

IŠ CIKLO "RŪDUO"

Ties rudenio medžiū Prikrito pilnas kelias lapų: mažų, ilgų, rudų, juodų. Praskrisdams šiaurus vėjas / man pasakė — "Aš mirtį vasarai nešu".

Ties rudenio medžiū aš stoviu: bejėgis, vienplaukis, pabašes ir laukiu, kol žieminis speigas įšalys gruodan mano liūdną dalį.

Trys ženklai

Užmerktos vasaros akių blakstienos / nos Kalbėjo maldą paskutinę. Per kiemo vartų grojamą simfoniją / ni ją prabilo liūdesiu bešalanti krūtinė: Gyvybė, Gyvenimas, Mirtis —

tik trys ženklai manojų žemės / knygoj: pavasario mėlynė — gandro siluetas / luetas, vasaros rugienio — duoną renkančios / čios rankos, rudenio vėjų — purve įminti medžiū / džio lapai.

ODOS!

J. LEVIS — wholesale

Leather — Findings, 424 So. Central Park. Phone Van Buren 6-4323. Paskambinus rytą prieš 7 val. 30 min. ir po 8 val. 30 min. vakare, pristato į Jūsų nurodytą vietą odas padams ir puspalčiams. Atvažiuoja su pilnu troku ir patys galite pasirinkti. Batų taisytojams ir siunčiant odas į Lietuvą — geriausias pasirinkimas.

Nekilnojamo turto pirkime — parduotuvė reikalais kreiptis: Alg. BUDRECKAS REALTY 4081 Archer Ave. (prie California Ave) Tel.: LAfayette 3-3384

NAUJA MAISTO PRODUKTŲ KRAUTUVĖ 649 West 119 St. Sav. Juozas Bešonis WA 8-2009 ir FR 6-6336. Pristato į namus, taip pat pabūviamis ir parengimams maisto ir mėsos gaminiams.

ARS-FOTO STUDJA

3210 So. Halsted St., Chicago, Ill. daro įvairių dydžių portretus. Atlieka Studijos ir Foto mė-gėjų darbus. ir nuotraukas. Aprūpina gera filmine medžiaga.

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS IR Sinclair GAZOLINO STOTIS Perdirbam! motorai, stabdžiai, transmisijos, keičiamos dalys. Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Garantuotas darbas. A. STANEVIČIUS Garazė tel: REpublic 7-9842 Namų: WALbrook 5-5934 2641 West 71 Street

LIQDĖSIO VALANDOJ Sankite MAŽEIK & EVANS LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI 6245 So. Western Ave. Air Conditioned kopyčia REpublic 7-9609 — 7-8601 Automobiliams vieta. Tiesa, kurie gyvena kitose miesto dalyse; gausime kopyčių arčiau Jūsų namų.

THE BIGGEST DOLLAR IN THE WORLD IS THE DOLLAR YOU SAVE. Remiantis Chicago Savings Bendrovės praeitimi, nuo pat jos įsikūrimo 1924 metais, jos pavyzdinga biznio tvarka, ypatingai indėlių saugumo ir dividendų našumo atžvilgiu, nėra suaugęs ir pelningas įstaigos pasidėti taupomus pinigų. Pasidėję taupinius pas mus gausite ne tik takti saugumą — jų apdraudimą iki \$10,000.00, augštą dividendą, bet ir daugelį kitų patarnavimų veltui, už kuriuos kitose įstaigose turėtumėte mokėti. Taupytojų patogumui Chicago Savings Bendrovės įstaiga yra viena iš gražiausiai ir moderniausiai įrengtų visoje Illinois valstybėje. Lietuviai gyvenantieji už Chicago ribų, nežinūrnt kurioje Suvienytų Valstybių dalyje jie begyventų, gali taupyti pinigų paštu. Rašykite dėl informacij. Mūsų turtais \$21,000,000.00.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION 6245 So. Western Ave. Tel. GROvehill 6-7575 Chicago, Illinois. Atdara: pirmadienį nuo 12 iki 8, antradienį ir penktadienį nuo 9 iki 4, ketvirtadienį nuo 9 iki 8. Trečiadienį uždaryta visą dieną, o šeštadienį nuo 9 iki 2 valandos po pietų.

IŠNUOMOJAMAS

geras, šviesus (kampinio namo) 5-kių kambarių butas. — Apšildomas centraliniu šildymu ir visais patogumais. Čia gyvena keletas lietuviškų šeimų.

Buto adresas: 5103 Co. Carpenter (kampas 51-mos g. ir Carpenter). Kaina nebrangi — 65 dol. mėnesiui. Telef.: BO 8-5369.

JAUKIAI

PRALEISI VAKARĄ CICERO UZEIGOJE LITUANICA

pas TADĄ KAZIMIERAITĮ Čia be gardžių gėrimų ir skandžių, yra įvairių žaidimų: 4920 West 14th Str., Cicero 50, Illinois. Telef.: Townhall 3-9601

Karštis ir dulks savaitgaliais mus išveda iš miesto, į kurį vėl sugrįžtame. — KELIONĖSE GERIAUSIAI ATSIGAIVINSI —

Budweiser alum SIMUL O LIQUOR Inc. 5640 W.87.Str Oak lawn

LIETUVIŠKA DRAUDŲ AGENTŪRA Gyvybės, ligininės, automobilų, baldų, namų ir visos kitos apdraudos — asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Valstybės patvirtintos kainos. Agentams ir brokeliams aukščiausi komisai. AUTOMOBILIŲ FINANSAVIMAS. Bankiniai procentai. Nauji automobiliai 4% — vartoti — 6%. Veikia Notariatas. Smulkesniai ir nemokamai informacijai gauti skambinkite, rašykite, uželkite —

JONAS KIRVAITIS INTERSTATE INSURANCE AGENCY 6108 So. Ashland Ave., Chicago 36, Ill. Tel.: WALbrook 5-5671 **AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS** Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Fire-tone padangos, baterijos ir automobiliams dalys. 1934 W. 59th Street, Tel.: GROvehill 6-9136 M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

LIETUVIŲ AUDITORIJA 3133-37 So. Halsted Str. Telef. VI-2-6172 **POKYLIAMS KONCERTAMS VESTUVĖMS 4 Sales** Moderniškai įrengtos VIRTUVĖS (su maistu ar be maisto) išnuomojamos neaukštomis kainomis. **BARAS** Jūsų patogumui čia pat Jaukus putojančių taurių pavėsis ir žavi muzika.

ĮVAIRŪS PATAISYMAI IR DAŽYMAS NAUJŲ NAMŲ STATYBA LIUDAS TAUJENIS 6828 S. Maplewood Ave. Tel.: HE. 4-5848 **WALTER SASNAUSKAS** 2534 West Marquette Rd. Chicago 29, Ill. Telef.: GROvehill 6-8402. Stato naujus namus pagal artį ir planus. Atlieka įvairius remonte darbus.

LIETUVIŲ PREKYBOS Bendrovė ROOSEVELT FURNITURE Co., Inc. 2310 West Roosevelt (12-1 St.). Tel.: SEeley 3-4711 Pats įmonės vedėjas Feliksas RAUDONIS Jus maloniai sutiks, parodys ir duos praktiškų patarimų Jums rūpimais reikalais.

**VENGRIJOS
SUKILIMO METINĖS**

Spalio 23 d. Paverptosios Jungtinės Tautos specialiomis apeigomis ir specialiu PJT Seimo posėdžiu atžymėjo Vengrijos sukilimo metines.

Prie PJT namų New Yorke prieš Jungtinių Tautų rūmus susirinko PJT tautinės delegacijos ir nemaža svečių iš JA ir amerikiečių. PJT pirmininkas tarė žodį, grojant tautinius himnus vieną po kitos kilo JV ir iki pusės stiebo Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Vengrijos (Hungary), Latvijos, Lietuvos, Lenkijos (Poland) ir Rumunijos vėliavos. JV seržantui pučiant trimis, susirinkusieji tylos minute pagerbė Vengrijos ir visų sovietų pavergtųjų tautų laisvės kovų aukas. Ceremonija buvo fotografuojama ir filmuojama radijui, televizijai ir spaudai.

Po to Carnegie Endowment patalpose įvyko specialus PJT posėdis. Jame tarė žodį Korėjos ambasadorius JV, Airijos, Tautinės Kinijos, Italijos atstovai JT, ir Tarptautinės Konfederacijos P. Amerikos Kontinentui Ginti prezidentas admiralas Botto (brazilas). JV ambasadorius JT pareiškė kiną paskaitė jo atstovus, Vietnamo ambasadorius JV pareiškė paskaitė jo patarėjas. Raštu savo pareiškimus atsiuntė JV viceprezidentas Nixonas ir New Yorko gubernatorius Harrimanas.

Laisvojo pasaulio atstovai atvirai pasisakė dėl Sov. Sąjungos grobuoniškos politikos ir Vakarų neryžtumo jos atžvilgiu, pabrėžė ma betgi, kad nėra pagrindo pavergtiesiems nusiminti, kad reikia tarptautinė padėtis atidžiai stebėti, iš jos mokytis ir ją veikti. Kai JT ir demokratinės galybės savo gražius principus tik žodžiais deklaruoja, nesiryždamas jų ginti, tai admiralas Botto mintis suorganizuoti pasaulinį visuomeninį antikomunistinį sąjūdį, pajėgų formuoti tarptautinę opiniją, yra tikrai verta rimto dėmesio.

Po svečių tarė žodį pačių vengrų atstovas dr. Bartok ir PJT pirmininkas dr. V. Masens. Lietuvos delegacijos pirmininkas V. Sidzikeuskas paskaitė PJT atsišaukimą į vengrų tautą. Atsišaukimas, konstatavęs vengrų ryžtą ir aukingumą laisvės kovai, apgailestavęs Vakarų pasaulio pasyvumą, išvardijo pabrėžė, kad sovietų tankais atremta vergija negali būti patvari, kad laisvė yra galingesnė už tironiją ir kad vienišos sovietų pavergtųjų tautų ir laisvojo pasaulio pastangos vieną dieną nupūs sovietų tankus ir jų šėšelyje besilaikančius barbariškus bolševikius režimus.

Po posėdžio PJT delegacijos ir posėdžio svečiai aplankė tuose patalpose esančią Vengrijos sukilimo dokumentų parodą ir žiūrėjo sukilimo dokumentinį filmą.

Kor.

**Lietuvos krepšinio pergalių
minėjimas Chicagoje**

dalyvaujant mūsų krepšinio veteranams:

Kriauciūnui, Talzūnui, Ruzgiui, Puzinauskui, Jurgėlai, Savickiui, Petraičiui, Andriuliui, Norkui, Mažeikai, Lubinui, Budriūnui ir kt.

Lapkričio mėn. 9 dieną 2 val. p. p.

Krepšinio žaidynės — St. Ritos mokykl. salėje (prie 63-čios ir Claremont), dalyvaujant 5 geriausiems Š. Amerikos liet. komandoms.

Vakaras — šokiai Liet. Audi torijoje 8 val. vak.

Lapkričio mėn. 10 d. 2 val. p. p.

Krepšinio žaidynių finalas; krepšinio veteranų rungtynės.

Krepšinio veteranų pagerbimo banketas, Jocy's restorane — prie 79-tos ir So. Kedzie. — Pradžia 6 val. vak.

Minėjimui rengti komitetas

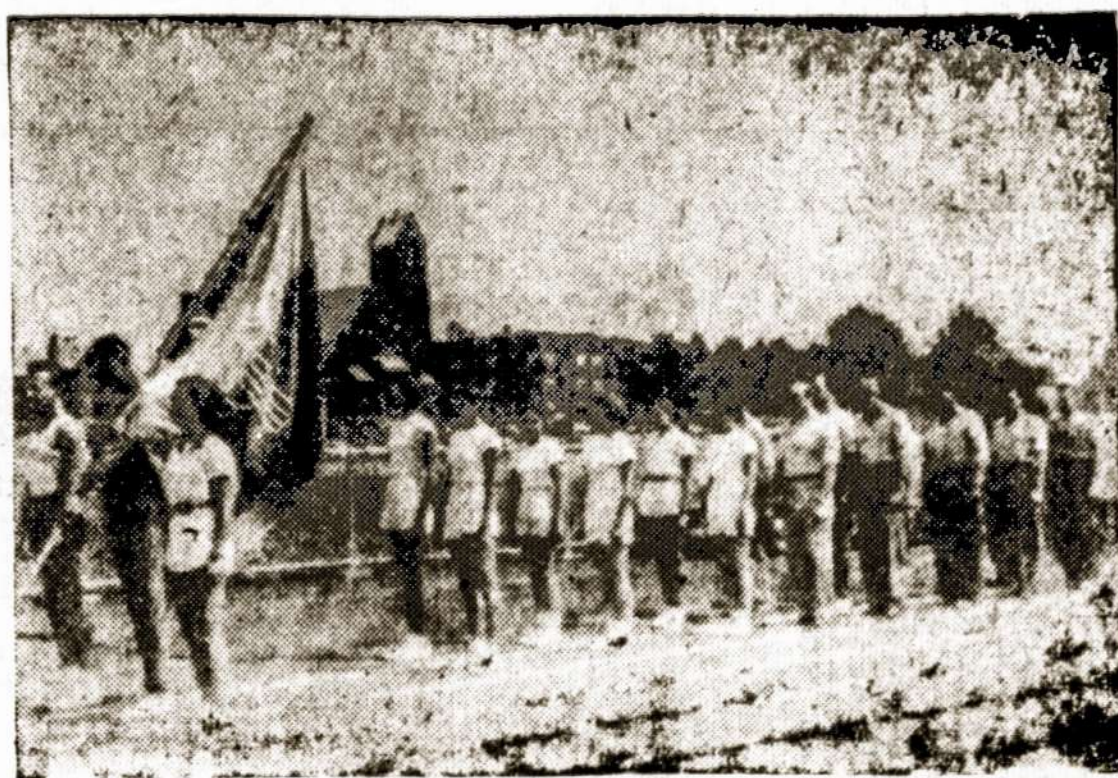
**A. A.
ALEKSANDRAS
JAKUBAUSKAS**

Spalių 26 d. 7 val. vakaro, Čikagoje, nuo širdies smūgio mirė Alenksandras Jakubauskas. Velionis buvo gimęs Petrapilyje, 1909 m. sausio 6 d. Gyveno ir užaugo Žemaičių krašte — Telsiuose. Čia baigęs gimnaziją įstojo į Lietuvos Karo Mokyklą, kurią baigė 1929 metais jaun. leit. laipsniu ir buvo paskirtas į kun. Radvilos vardo gusarų pulką, stovėjusį Kaune. — Čia velionis vedė Liuciją Žukauskaitę.

Užvirus II-am Pasauliniam karui ir prasidėjus vokiečių mūšiam su sovietais, velionis įsijungė į aktyvias Lietuvos gynėjų eiles. — Dėgdamas neapykanta bolševizmui, bebėgančius iš Lietuvos bolševikus persekiojo iki Suvalkų krašto žemių gilumos. Kulipkoms mirties šokį grojant, velionis laimingai išbraido gan plačius rytų fronto plotus.

Pasibaigus karui, ilgesnį laiką gyveno Vokietijoje, Augsburgėje — Hunsteteno DP stovykloje, kuri laiką buvo lietuvių sekcijos darbo vadovu. Pasižymėjo kilniu nuosirdumu ir pasiaukojimu tiems, kurie pagalbos buvo reikalingi. — Klausė tik, ar esi lietuvis ir žiūrėjo, ar esi teisingas žmogus. Net ir mažiausį nukrypimą nuo tiesos kelio, laikydavo blogu pažymiu ir pastebėtą tiesiai išdrošdavo į akis. Tai buvo vieša demonstracija. — Širdies gelmėse dėl tokių dalykų velionis daug pergyvendavo ir kentėdavo. Jis niekaip nepajėgdavo suprasti, kaip žmogus gali būti toks blogas ir, kaip gali už gerą atsisteiti blogiu. Tiesumas ir žaibais svaidomos akys, spaudamos iš širdies gelmių akcentuotus žodžius, velionio nepažinūs, galėjo lengvai atvesti į konfliktinį kelią, sudaryti konfliktinę padėtį ir atverti velionies širdyje susikauptus skausmo versmes. Bet jis nei vieno žmogaus už akių neteisė. Įdomiai velionis atsliepią apie alines, vadinamas tavernas, nors ir pats užklysdavo. Štai jo minčiai, išreikštos š. m. spalio 6 d.:

"Tavernos nėra tinkama vieta kultūrinėm vertybėm kurti! Tavernose daugelis žmonių "gydosiu nuo ulcero", išlieja susikaupusią tulžį, "paskandina trubelius", išdėsto savas skriaudas, net visai svetimiems, bei kitokių būdu save "nuramina". Lankytojų gyvenimą tavernose aš norėčiau sutalpinti su beprotnamių gyvenimu, bet su skirtumu, kad beprotnamio "kostiumeris" ne savo noru vyksta į ligitonį, o tavernos "kostiumeris" vyksta savu noru ir tikrai vienam vakarui papūt... kaip čia pasakius... nenormaliu... Didžiausioji blygybė glūdi ne tame, ką girtas pasakė ar padarė, bet, kad mes būdami moraliai išvargę, politiškai nuskriausti, fiziškai išsisėmę, kasdieną perkentėję daug skriaudų, neturime net tokioje Čikagoje nors vienos vienintelės vietelės, tikro lietuviško kempelio, kur galėtume kas vakaras susiburti, dienos išpūdziais pasidalinti, pasiskųsti skriauda, kitą paguosti, padainuoti (ne pabliauti), kavutės išgerti, užkasti, patarimų paklausti ir... nę lašo alkoholio negavę, visai ramiam į namus grįžti.

Lietuviai sportininkai vieny žaidynių metu, Amerikoje

SANTAROS ŽINIOS

Santaros suvažiavimo programos komisiją sudarė:

Gabrielius Gedvila, Liūdas Šmulkštys, Dalia Juknevičiūtė ir Rita Šimanskytė.

Registracijos Komisijon jėgo:

Horstas Žibas, Ramojus Vaitys, Zenonas Rekašius.

Sekretoriats susidėjo iš:

Danutės Žygaitės, Rasos Betkauskaitės, Dalios Modestavičiūtės ir Danutės Sakalauskaitės.

Informacijų komisijoje buvo:

Jonas Gibaitis, Danguolė Čekaitė, Eglė Zabaraukaitė, Danguolė Bartuškaitė, Gabrielius Gedvila ir Julius Šmulkštys.

Transportacija rūpinosi:

Julius Lintakas, Lakštuolė Betkauskaitė ir Leonas Narbutis.

Santaričiai vedasi

Ramūnas Vanagūnas, Santaros skyriaus Urbanoje narys, savo laiką buvęs Studentų Sąjungos Čikagos skyriaus pirmininkas — susituokė su Danguole Paškevičiūte.

Algis Ratkelis, filisteris iš Los Angeles, vedė Danguolę Čekaitę. Kol Čekaitė buvo New Yorko skyriaus ir valdybos sekretorė ir Santaros korespondentė "Vienybėje".

Jau nuo seno žinoma, kad vyškupas, tas garsusis Valančius — Valančiauskas, daug pastangų padėjo blaivybės srityje. Nejaugi jo pastangos nueis veltui? Tiek pastatė bažnyčią, dar daugiau nušipirkome tavernų, o iš tos krūvos pinigų nieko neteko lietuviškam blaivybės reikalui. Tavernų savininkai keisis. Bet jei nieko nedarysime, tavernų lankytojai liks tie patys, o blaivybės patrijarchas, tas didysis Motiejus, žiūrės į juos iš tolimųjų dausių liūdnu, labai liūdnu žvilgsniu...

Į Ameriką velionis atvyko 1949 metais. Liko dideliame nuliūdime žmona Liucija, sūnus Aleksas ir ištėkėjusi dukra Liucija bei brolis su broliene Amerikoje ir giminių Lietuvoje.

Velionis palaidotas spalio 29 d. šv. Kazimiero kapinėse.

J. M.

VYRIŠKŲ

R Ū B Ų

K R A U T Ū V Ė

4630 — 32 So. Ashland Ave.

Telef.: YA 7-1272

H. SEIGAN

Kelias
į naujas
patalpas,

TODĖL IŠPARDAVIMAS

20% NUOLAIDA,

Paltams ir lietaščiams —

30% nuolaida.

ATSILANKYKITE

IR PASINAUDOKITE

RETA PROGA

**"LAISVAJAI LIETUVAI"
P A R E M T I**
per L. A. S. Centro V-bos igal.
Čikagoje, aukavo:

1. Frank Daukša (General Contractor) — \$30.—
2. P. Pocius, 6508 So. Maplewood Av. (General Contractor) — \$25.—
3. A. Lukas, 2717—19 W. 71 Str. (General Contractor) — \$25.—
- Dr. J. Kaškelis — \$10.—
5. J. Gužaitis — \$6.—
6. Lackawicz Funeral Home, 2314 W. 23rd Place ir 2424 W. 69th Street, dvi koplyčios, Čikagoje — \$5.—
7. J. Voldemaras — \$5.—
8. P. Stakauskas — \$5.—
9. A. ir M. Mineikiai — \$5.—
10. I. Navickas — \$4.—
11. P. Radvilienė — \$3.—
12. P. Petrašiūnas — \$2.—
13. J. Gribauskas — \$2.—
14. B. Vyveris — \$2.—
15. L. Apanavičius — \$2.—
16. P. Lukoševičius — \$1.—
17. B. Navickienė — \$1.—
18. P. Tyrulis — \$1.—
19. K. M. B. — \$10.—

Viso — \$144.—

Visiems aukotojams L. L. administracija taria nuoširdų aciu.

Skaitydami KARĮ būsite gerai informuoti apie pasaulinius įvykius, rasite straipsnių iš karinės ir Lietuvos istorijos, retais paveikslais iliustruotų ir Lietuvos karių atsiminimų iš įvairių laikų.

Metinė prenumerata \$5.00; rašykite: KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

GYDYTOJAI

Dr. S. Biežis

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofisas — 3148 West 63rd Street
CHICAGO, ILL.
Ofiso telefonas: Prospect 8-1711
Valandos: po pietų 1—3; vak. 7—9
tikrai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiadieniais ir sekmadieniais ofisas uždarytas.
BUTAS: 3241 W. 66th PLACE
Tel.: RE 7-7868

Tel.: ofiso AR 6-0161
rez. GR 2-9203

Daktaras

JUOZAS BARTKUS
Gydytojas ir Chirurgas
2336 W. Chicago Ave.,
Chicago 22, Ill.

Val.: 1—3.30, 6—9 p. p. pirmad.,
antrad., ketvirtad., penktad.;
11 val. ryto — 2 val. p. p. šeštad.
Tik susitarus trečiadieniais.

DR. JUOZAS PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS

4253 So. Archer Ave.

Įėjimas iš Whipple Ave.

Priėmimo valandos:
nuo 10 iki 12,
nuo 2 iki 6 ir nuo 7 iki 9 val.
Išskiriant trečiadieniais
ir sekmadieniais.
Seštadieniais nuo 10 iki 4 val.
Telefonas:
ofiso LAfaet 3-4949
namų CE 3-7786

Vaistinė

Savininkas

Pr. A. Šimkus

3301 South Halsted Street
Tel.: Virginia 9080 ir 9081.
Didelis pasirinkimas įvairių kosmetikos dalykų ir malonus pataravimas patio savininko
Pr. Šimkaus.

Atsiskyrimas nuo savo žemės yra visados labai skaudus, nes tai yra atsiskyrimas nuo savo paties gyvenimo ir nuo savo paties dvasios. Palikęs tėvynėje savo širdį, žmogus blaškosi ir nerimsta. Jis pergyvena savyje, kaip nepilną, kaip suskilusį, neturintį savos vietos ir savo darbo. Tėvynės ilgesys yra žmogiškosios pilnatvės ilgesys.
Prof. dr. A. Maceina

BRUNO
kepyklos gaminiai
bėgia užkariauti Čikagos rinką, nes

**Kas Valgo Bruno Duoną
Visad Žydi Kaip Aguona**

Bruno Macianskas
3339 Lituania Ave. Telef.: CLifside 4-6376

**Parūpina apdraudas ir dvigubus
aliuminijaus langus**

DRAUDŽIU: namus, automobilius, baldus, langus ir kita, su teikdamas Jums rāmybę nelaimėje.

Jūsų patogumui, gaminu dvigubus aliuminijaus langus, sumažindamas apšildymo išlaidas ir darbą —

JUOZAS SPAITIS

3261 So. Halsted Str.
Telef.: Victory 2-6469

Išnuomuojujama SALE VESTUVĖMS, POKYLIAMS

Tel.: TO-3-9695

STEVE'S CLUB

Kepti viščiukai ir vėžiai

STEPAS GOBIS —
Savininkas

1500 S. 49-th Avenue,
Cicero 50, Ill.